

EEEH Dergi

Eşit, Erişilebilir, Engelsiz Hayat

Sayı: 91

Eylül 2021

Editör: Burak Sarı

Yazım Denetimi: Gülcan Altun, Canan Çam Yücel

Web Sorumlusu: Can Deniz Balkaya, Ramazan Derin

Web Teknik Destek: Burak Sarı

Sosyal Medya Sorumlusu: Dilek Başar Açlan

Yayınlayan: Engelsiz Erişim Derneği

İletişim Bilgileri:

Web: <http://eeeh.engelsizerisim.com>

E-posta: eeehdergi@engelsizerisim.com

Facebook: www.facebook.com/eeehdergi

Twitter: www.twitter.com/eeehdergi

Youtube: www.youtube.com/channel/UCYxPXyFBI1mOlsPKTcuFafw

İçindekiler

Editörden.....	1
2021 Genel Kurul Konuşması	3
Düşence, Devrim ve Irk: Örgütlenmiş Körler Hareketinde Gelişen Bir Duyarlılık.....	10
Şimdi Özneler Konuşacak: Özgür Eller Otizm İnisiyatifi Aktivistleri İle Söyleşi	19
Doktorculuk Oynayanlar.....	24
Bilmemek Bahane Mi?	26
Yardım Üzerine	28
Maskeme Mecburiyeti.....	30
İletişim Hakkı	33
Görme Engelli Bir Bebek, Ebeveynlerine Sesleniyor-7	36
Hayalindeki Üniversiteye Ulaşmadan Önce Cevaplanması Gereken İlk Beş Soru	40
Baştan Sona IELTS: Huzur İsyanda!.....	44
Festivalle Yeniden Nefesleniyoruz.....	48

Editörden

Eylül sayımızdan merhaba dostlar...

Yine elimizin ulaşabildiği her yerden farklı deneyimleri ve güzellikleri derledik. Bakalım bu ay heybemizde ne var.

11 Eylül günü Engelsiz Erişim Derneği 4. Genel Kurulu'nu gerçekleştirdi. Bizler de yeni yönetimi tebrik ediyor ve yeni projelerin heyecanını yüreğimizde hissediyoruz. Engin Yılmaz'ın, "Hayaller yaklaşmakta olan gerçeklerin gölgeleridir" felsefesiyle yürüyenleri anlattığı genel kurul konuşmasını, tarihe not düşmek adına sayfalarımızda ölümsüzleştiriyoruz.

"Son eylemlerimizin, körleri savunmadaki etkinliğimizi sınırlandırdığını düşünenlere! Sizi anlıyoruz. Körlerin kendi adlarına konuşmadığı ve birleşik bir hareketle kendimiz için hareket etmediği bir zamana asla geri dönmeyeceğiz. Ayrıca tüm kör insanları yeterince temsil etmediğimiz bir zamana da geri dönmeyeceğiz." NFB Başkanı Mark A. Riccobono'nun 10 Temmuz 2021 tarihli konuşmasını, Ali Çolak çevirisiyle yayımlıyoruz.

"Haklı öfkemizi, ideale dair inadımız ve yaşama sevdamızla birleştirdik." Öznelerin söz sahibi olduğu ve güzel işlere imza atacağı yepyeni bir oluşum; Özgür Eller Otizm İnisiyatifi. Ayrıntılı bilgi, Burak Sarı'nın Özgür Eller aktivistleriyle gerçekleştirdiği söyleşide.

Bir bebeğiniz oldu ve sırf siz körsünüz diye herkes çocuğunuzun kör olup olmadığını anlamaya çalışıyor. Bu anlama çabasını sizin önünüzde, çocuğunuza ilkel muayene yöntemleri uygulayacak kadar ileri götürüyorlar. O kadar da olmaz mı? Sevgi Mart Göcen öyle demiyor.

Böylesi davranışları eleştirdiğimizde, "Bilmiyorduk" diyorlar. Nurşen Korkmaz da "Bilmemek bahane mi?" gibi dünyanın en haklı sorularından birisiyle karşılık veriyor.

"Yardım adı altında her şey mübah mı? Bazı hassasiyetler, yeti farklılığı olanlar için geçerli değil mi?" diye soruyor Gülcan Altun.

Maskeleme nedir ve neden maskelemeye ihtiyaç duyulur? Alaz Ada anlatıyor.

İletişim çeşitliliği ve herkesin kendisini istediği şekilde ifade edebilme hakkını Ersin Sınay'ın kaleminden okuyoruz.

Kör bebeğimiz büyüyor, Canan am Yücel'in yazı dizisi yavaş yavaş sonlanıyor. Bakalım dizinin sondan bir önceki yazısında görme engelli bir bebek ebeveynlerine nasıl sesleniyor?

“Hayalindeki üniversiteye ulaşmadan önce cevaplanması gereken ilk beş soru”. Konuk yazarımız Hale Uçuş soruyor, Zülal Tannur cevaplıyor.

Sınav demişken, uluslararası sınavlarda bile erişilebilirlik yeterince gözetilmiyor. Varsın gözetilmesin. Can Deniz Balkaya gibi gençler direne direne kazanıyor erişilebilir sınav hakkını. Can Deniz bu güzel deneyimini yazıya dökmüş. Okumadan geçmeyelim.

Bu aylık da bizden bu kadar. Birazcık festival hazırlığımız var da. Gizem Alakaya sürprizi bozup hazırlıklar hakkında basına bilgi sızdırmış. İyi yapmış. Gizem'den paylaşması, sizden okuması. Ekim ayında festivalimizde ve festival özel sayımızda buluşmak üzere.

2021 Genel Kurul Konuşması

Engin Yılmaz

engin_yilmaz@yahoo.com

Sayı: 91, Eylül 2021

Kurulduğumuz günden beri bazen şu soruyla karşılaşırım: Engelsiz Erişim nedir, niye kurulmuştur, o kadar dernek enflasyonu varken neden yeni bir yapı? Ben size bir şey sorayım. Buraya gelirken kaçınız hiç tanımadığı birinin fiziksel temasına maruz kaldı? Kaçınız karşıdan karşıya geçmek için birinden yardım istemek zorunda hissetti? Hanginiz bindiği otobüste durağı birine sordu?

Ya şehirler arası seyahatlerinizde? Uçak kapısına tek başınıza gidebildiniz mi? İlk mi aldılar sizi kabine, sonuncu mu? Hiç refakatçi yok diye dakikalarca, bazen saatlerce bekletildiniz mi? Daha kötüsü “Sen yalnız uçamazsın” dendi mi hiç size? Kendi bebeğinizi taşıyamayacağınızı söyleyen oldu mu? Herkese “siz” deyip “Sen ne istiyorsun?” diyen bir muavinle karşılaştınız mı?

Sahi parayla ilişkinizi nasıl yönettiniz? Konuşmayan bir ATM önünde “Kimse var mı?” diye dil döktünüz mü hiç? Peki basit bir bankacılık işlemi için sizi birey sansınlar diye simitçi, kahveci, gazozcu aradınız mı? Şikayetçi olayım diye vekalet için notere gittiğinizde, eliniz boş döndünüz mü?

Yemek yiyeyim diye girdiğiniz bir lokantada hesabınızı ödemeye kalkan oldu mu yaşamınızda? Yolda yürürken elinize para tutuşturmaya çalışanlar? Minibüslerde uzattığınız bozukluğu elinin tersiyle itip “Geç geç” diye bağırırlar? Çocuğunuza olur olmadık yerde hediyeler uzatanlar?

Nasıl market, Pazar, mağazalarla aranınız? “Burası sizin için değil” diye bir mağaza kapısından çevrildiniz mi mesela? Sırf kimse olmadığı için günlük alışverişinizi yapamadığınız oldu mu bir marketten?

Her şey yolunda mı sanal dünyada? Bir güvenlik kodu, bir sözleşme onayı yüzünden işinizi bitiremediğiniz oldu mu? HES kodunuzu rahatlıkla alabiliyor musunuz Hayat Eve Sığar'dan? Resminden anlamayıp geldiğinde, istediğinizle alakasız ürünler satın aldınız mı?

Nasıl gidiyor işler çalışma hayatınızda? Hiç terfi aldınız mı misal? Ne kadar yetki ve sorumluluk sahibisiniz örneğin? Yoksa siz de tanıştınız mı “mobing” denen kavramla? Tüm işi siz yaptıktan sonra toplantıya arkadaşınız katıldı mı hiç?

Aranızda var mı bir okula alınmayan? Alınsa da hiçbir ders materyali erişilebilir olmayan? “Sizin için ayrı okullar yok mu, oraya gitseniz daha iyi olmaz mıydı?” sorusuyla karşılaşan?

Dedim ya bazen soruyorlar dostlar “Nedir bu Engelsiz Erişim, necidir, ne yapar?” diye. Shakespeare'in dediği gibi “İşte bütün mesele bu aslında” arkadaşlar. Az önce anlattıklarımı ve çok daha fazlasını ya siz ya bir tanıdığımız, öyle veya böyle yaşadı ve yaşıyor. Yaşamaya da devam edecek. Oyuncular değişecek, sahneler farklılaşacak ama muamele aynı olacak. Bizi Engelsiz Erişim yapan, tüm bunları nasıl yorumladığımızda saklı. Engelsiz Erişimli olmak; yaşanan sorunlara verilen bir yanıt, bir karar, bir duruş, bir tutum ve onun sonucundaki eylemlilik silsilesi.

Gelin sorgulayalım birlikte. Bir spor merkezine alınmadığınızda nasıl olacak tepkiniz? “Adamlar haklı, kör olmasaydım girerdim” vazgeçiş mi, yoksa “Burada spor yapmak, herkes kadar benim de hakkım” eylemi mi?

Otobüste kaçırdığınızda ineceğiniz durağı, nerede şekillenir düşünceniz? “Keşke kör olmasaydım, gelmezdi bu işler başıma” ağlayışı mı, “Nasıl buraya sesli anons koymazlar” nidası mı?

Karıştırdığınızda çorbayla pudingi ne olur duygunuz? “Allah'ım niye bunlar benim başıma geliyor?” sitemi mi? “Niçin bu ürünlerin üzerinde okuyabileceğim bir sistem yok?” isyanı mı?

“Hiç mi tedavisi yok?” diyen amcaya hangisi olur cevabınız? “Maalesef yok amca ama geliyor tıbbi dünya” acıması mı, “İhtiyacım tedavi değil, trafik ışığının sesi” karşılığı mı?

Bankada, noterde, tapuda hiçe sayılıp tanıklar istendiğinde sizden, neler geçer aklınızdan? “Tüh, keşke iki kişiyle birlikte gelseydim” pişmanlığı mı, “Hangi hakla beni yok sayıyorsunuz?” çıkışı mı?

Anlamadığımızda bir filmin, tiyatronun sonunu, nasıldır duruşunuz? “Öf! Körlük ne de zor” deyip kendinize acımak mı, “Niçin her filmin betimlemesi, altyazısı, işaret dili yok” sorgulaması mı?

Siz ya da çocuğunuz alınmadığında bir okula, hangisidir kararınız? “Ne olur, bu seferlik bir istisna yapın” yalvarışı mı, bu ayrımcılığı durdurma çabası mı?

Sevgili dostlar, Engelsiz Erişim’i ortaya çıkararak, bu sorunsallara verdiğimiz yanıtlar. Bizler, sakatlığı yeti yitimi olarak görüp engellenmişliklerimizi “kader” diye görenlere karşı doğduk.

Bizler, seni, beni, onu ayrı okullara, ayrı parklara, ayrı tatillere hapsedmeye çalışanlara direnmek için ortaya çıktık.

Bizler, özümü muafiyet, kontenjan, pozitif ayrımcılıkta arayanlara yanıt vermek için yeşerdik.

Bizler, farklarımızı bir hastalık, bir defo, bir eksiklik diye gören politikalara karşı birleştik.

Bizler, hakkımızda görüşlerimiz olmadan kararlar alıp bizi etiketleyen sözde uzmanlara karşı haykırmak için buluştuk.

Bizler, hepimizi bir sepete toplayıp konu mankeni diye kullanarak kendi amaçlarına meze yapanlara karşı baş kaldırmak için bir araya geldik.

Bizler, yeti farklarını bir ranta dönüştürmek için her türlü kirli eylem ve ilişkiyi kuran içimizdeki sağlamcılara “Dur” demek için kendimizi ortaya attık.

Bizler, neyi yapıp yapamayacağımıza yalnızca yeti farklarımıza bakarak karar veren zihniyete bilimsel yanıtlar hazırlayabilmek için şekillendik.

Bizler, normal ve sağlam fetişistlerine ne büyük bir yanılığı içinde olduklarını gösterebilmek için yoğruduk.

Bizler, eşit, erişilebilir, engelsiz hayat kavramlarının içi boş bir slogan olmadığını kanıtlamak için ismimizi benimsedik.

Bizler, erişilebilirliğin bir lütuf değil, insan hakkı olduğunu cümle aleme bağıra bağıra gösterebilmek için gücümüzü ortaya koyduk.

Bizler, gerçek erişilebilirliğin tüm ürün ve hizmetlere herkesle aynı anda, engelsiz ulaşabildiğimizde mümkün olacağını bildiğimiz için bir iddiayı dillendirdik.

Bizler, tüm yaşamı eşit, erişilebilir, engelsiz kılıncaya dek mücadele edeceğimize söz verdiğimiz için buraya geldik.

Sahi bu bir faaliyet raporu konuşması olacaktı dimi? Bizler, hayatı klasik söylem ve eylemlerin dışında da yaşayabileceğimizi kavradığımız için amaç birliği ettik.

Her Şeyden önce korkmadık hayal kurmaktan. Hayallerin yaklaşmakta olan gerçeklerin gölgeleri olduğu inancından beslendik çünkü. Nasıl Martin Luther King 1963'te "Bir hayalim var" deyip başlattıysa sivil haklar hareketini, biz de hep canlı tuttuk hayallerimizi. Gün gelecek, insanların yeti farklarına göre değil, karakterlerine göre değerlendirileceği bir dünyada yaşayacağımızı hayal ettik biz de. Gün gelecek, sağlamcılığın ortadan kalktığı, erişilebilirliğin yankılandığı bir dünyada yaşayacağımızın rüyasını gördük biz de. Gün gelecek, tüm farklılıkların birbirini ezmeden, birbirini dışlamadan el ele, kardeşce yaşayacağı bir hayat dşledik biz de.

Her Şeyden tesi, bu düşlerin gerçeğe dnseceğine inanarak planladık çalışmalarımızı. Onun için daha kurulduğumuz günde, "İneceğimiz durağı, bineceğimiz otobüsü birine sormak kaderimiz olmamalı" diye atığ isyan bayrağını. Bugün sıkıntılı da olsa sesli anonslardan söz ediyorsak, durak ve otobüsleri haber veren çeşitli yazılımlardan bahis aıyorsak, bu mücadelenin eseridir çıkan sonuç.

Onun için “Kaldırımlardaki ağaç, direk, mantarlar olmamalı” diye bağırarak hayatın doğal akışı içinde ve söyledik kaldırım aktivistleri şarkılarını. Bugün tam uygulanamasa da karşımıza çıkan kılavuz izler, o mücadelenin eseridir.

Onun için daha 2005 yılındaki kısa filmlerimizde başlattık sesli betimlemeyi. Çünkü reddettik diyalogsuz görselleri takip edememenin, körlüğün kaçınılmaz sonucu olduğu saçmalığını. Bugün 2 binden fazla betimlemeli içerik, birçok platformdaki eş erişim alternatifi, RTÜK yönetmeliğinden söz ediyorsak, bunlar o başlangıç kısılcımının eseridir.

Onun için var gücümüzle savunduk erişilebilirliğin yalnızca bina, asansör, rampadan ibaret olmadığını. Bugün bilişimde erişilebilirlik çalışmalarından söz ediyorsak, inkâr edilemez o savununun payı.

Onun için hala haykırıyoruz oy gizliliğinden körlerin istisna tutulamayacağını. Bugün tek başına oy hakkı kavramı yerleştiyse kitlemiz arasında, bu o inadın bir sonucudur.

İstedik ki hayallerimiz, inançlarımız yalnızca bizde kalmasın. Anlasın herkes, erişilebilirlik olduğunda, sağlamlık illüzyonunun kendiliğinden ortadan kalkacağını. Böyle başladı radyo programları. Böyle ortaya çıktı Kemal Özceyhan seminerleri, böyle doğdu Beyaz Baston ve Erişilebilirlik Festivali. Böyle şekillendi ödüllü engelsiz eğitimlerimiz.

Haykırmak istedik tüm topluma sakatlığın yalnızca bir yeti farkı olduğunu. Vurgulamak istedik kalın harflerle normalin, sağlamlığın yalnızca kapitalist bir kurgu olduğunu. İşte böyle doğdu EEEH Dergi.

Arkadaşlar, bu bir icraatın içinden konuşması değil. Yoksa saymak gerekirdi son üç yıldaki onca çevrimiçi semineri. “Pandemi şartlarında yapamazsınız” denilen festival ve bilgi yarışmalarımızı. Her ay düzenlediğimiz, makalelere konu olan sosyal medya kampanyalarımızı. Ürünler QR kodu koydurma çaba ve başarılarımızı. Bizlere “Daha çok hastalık bulaşıyor” diye ortaya atılan “Engelliler çalışmasın”lara karşı duran cesaretli isyanımızı, müdahil olduğumuz davaları.

Arkadaşlar, bu bir kendimizi övme konuşması da değil. “Engelsiz Erişim nedir?”i tarihe ve insanlığa anlatma çabası. Başta dedim ya, Engelsiz Erişim; bir tavır, bir duruş, bir tutum ve bir Eylem. Hayatın, eşit, erişilebilir ve engelsiz olabileceğini, olması gerektiğini düşünenlerin

eylemi. Yapılacak çalışmalar hep yenilenecek, gelişecek, güncellenecek, daha iyileri sorgulanacak. Burada bulunan kişiler de değişecek, gelişecek, yenilenecek. Tıpkı bugün benim bayrağı geleceğe, umuda, daha iyilerine devrettiğim gibi. Ama bilmeliyiz ki bizler mücadele ettikçe, duruşumuzu bozmadıkça, direnmeye, gelişmeye, hayal etmeye devam ettikçe, erişilebilirlik sözümüz asla yere düşmeyecek. Umudumuz zaman zaman azalsa da hiçbir zaman yok olmayacak. Sağlamcılığa inat, farklılıklarımızı yaşatma çabamız asla yenilmeyecek.

Sevgili dostlar, bu bir veda konuşması da değil. Yapıların ancak değişerek, kendini güncelleyerek ama kurucu değerlerini de koruyarak yaşama tutunabileceğini vurgulama çalışması. Engelsiz Erişim, bir kitle örgütü değil, çalışmalarını belirleyen amaç ve ilkelerini popülizm yönlendirmiyor. Hedeflerini daha çok para kazanma üzerine oturtmuyor. Toplumsal tutumlar kadar erişilebilirliği çok pahalı bir rant aracı gibi görenlerle de mücadele ediyor. Politik görüşlerimizin mücadelelerimizde sakatlık ideolojimizin önüne geçmemesi için uğraşı veriyor.

Bundan sonrası, daha yeni ve daha dinamik arkadaşlarımızın sahnede çok daha fazla rol üstlenme zamanı.

Bundan sonrası, sağlamcılığa karşı çok daha çeşitli yeti farkı gruplarıyla daha kesişimsel çalışmaları artırma zamanı.

Bundan sonrası, amaçlarımızı daha yaygın biçimde duyurabilmek için teknolojiyi daha iyi kullanma, daha profesyonel destekler alabilme, yapımızdaki her kişiye daha eşit ve yapmaktan hoşnut kalacağı işleri dağıtabilme zamanı.

Bundan sonrası, hakkımızda alınan ve alınacak kararlara daha çok müdahil olmak için enstrümanlarımızı çeşitlendirme zamanı.

Bundan sonrası, hayal ettiğimiz kazanımları daha kalıcı hale getirmek için yasa ve yönetmeliklere daha çok etki etme zamanı.

Dedim ya, bana sıkça soruyorlar “Nedir bu Engelsiz Erişim?” diye. Yanıt tam da burada aslında. Engelsiz Erişim, kalıp tanım ve yanıtlardan çok daha fazla sormak ve sorgulamak. Engelsiz Erişim, “Olmaz” diye kestirip atmak yerine, “Neden olmasın, nasıl olur?” diyebilmek. Engelsiz Erişim, bize dayatılan sakat-sağlam, kadın-erkek, siyah-beyaz, yerli-göçmen rollerini

alt üst edebilmek. Engelsiz Erişim, ardına başka sıfatlar eklemeyen, iğreti duran bir şeymiş gibi kendimizden ayırmadan, ağzımızı doldura doldura “Körüm, sağırım, otistiğim” diyebilmek.

Ne mutlu sizlere ve bizlere ki bu amaçlara inandık, burada birlikte tarihe tanıklık edip kendimiz bir tarih oluşturuyoruz. Yeti farkı olanların toplumsal dayatmaları ters yüz edeceği bir tarih. İşte bu tarihi yazmak için daha dinamik bir kadroyla, daha kararlı bir duruşla geleceğe birlikte ilerlemeye hazırsanız, güneş ufuktan şimdi doğar, yürüyelim arkadaşlar.

Düşence, Devrim ve Irk: Örgütlenmiş Körler Hareketinde Gelişen Bir Duyarlılık

Konuşmacı: NFB başkanı Mark A. Riccobono

Tarih: 10 Temmuz 2021

Yer: Sanal (Baltimore, Maryland)

Çeviren: Ali Çolak

ali.f.colak@gmail.com

Sayı: 91, Eylül 2021

Gün doğunca soruyoruz kendimize. Bitmek bilmeyen bu gölgede aydınlığı nasıl buluruz? Taşadığımız kayıklar ve geçmemiz gereken deniz. Canavarın midesine göğüs gerdik.¹

Suskunluğun her zaman selamet olmadığını öğrendik. Ve kabullenilmişlerin her zaman adil olmadığını. Ama biz farkına varmadan şafak bizim oldu. Ve bir şekilde başardık. Bir şekilde, bozuk olmasa da bitmemiş olan bu ülkenin fırtınalarını atlattık.

Genç siyahi şair Amanda Gorman tarafından söylenen bu sözler, ulusumuz için bir tefekkür anı olan bir devrin adeta çerçevesi oldu. Bu akşam bir sosyal haklar hareketinde örgütlenmiş körler olarak biz de bir tefekkür anına geliyoruz. Kendimizi içinde yaşadığımız ülkeden ayıramayız. Bozuk değil ama henüz tamamlanmamış bu ülkemizin baskıları, engelleri, perspektifleri ve eşitsizliklerinin etkilerini inkar edemeyiz.

Ulusumuz için de anlamlı bir oluşumu yarattığımızın bilgisinde ümit, imkan ve güven bulabiliriz. Kör Amerikalılar olarak eşit bir şekilde değişim için çalışabileceğimiz bu hareketi kurmamız bir başlangıçtı. Hareketimiz, ülkemiz gibi bozuk değil ama henüz tamamlanmış da değil. Hareketimiz, ulusumuz gibi farklılıklarla dolu, karmaşık ve çözüm imkanları sınırsız. Hareketimiz, ülkemiz gibi her zaman doğru seçimleri yapmamıştır. Ama biz toplum içindeki tüm körleri kalkındırmak için buradayız. Körler olarak kendi adımıza konuşma hakkımız ve sorumluluğumuz olduğuna inandığımız için bu örgütü seçiyoruz. Bu örgüt ile çalışmaya devam ediyoruz çünkü her ne kadar tamamlanmamış olsa da bu örgüt aracılığıyla daha büyük başarılarla ulaşma gücümüz olduğunu anlıyoruz. Amerikalıyız, dünya vatandaşlarıyız, rüyalarımıza ve ümitlerimize ulaşmak için çabalıyoruz, öğrenmek ve gelişmek için gerekeni yapmak konusunda kararlıyız, bağımsızlığa ve topluma yararlılığa adanmışız ve aynı zamanda körüz. “Biz Ulusal Körler Federasyonuyuz. Biz kim olduğumuzu biliyoruz ve asla geri dönmeyeceğiz.” Bu basit ama etkili cümle, ilk defa Kenneth Jernigan’ın 1975’de verdiği bir kongre yemeği konuşmasında söylenmişti. Dr. Kenneth Jernigan, 1968’de Jacobus tenBroek’un ölümünden sonra başkanlığa seçilmişti. Dr. tenBroek, ABD anayasasına dair bilge bir üstat, körlerin güçlü bir örgütleyicisi ve yorulmak bilmeyen bir activist idi. Federasyonumuzu kurdu, ilk uzun dönem başkanı olarak hizmet etti ve federasyonumuza çeyrek asırdan daha fazla bir süre içinde yön, karakter ve bilgece bir basiret verdi. 1940’da bir gün körler için en kuvvetli toplu eylem örgütüne dönüşecek hareketimizin temelini atmak için yedi eyaletten kör bireyleri bir araya getirdi. O vakit kim olduğumuzu bilmiyorduk. Körlük bilincimize varmamız ve toplu olarak kimliğimizi ve kuvvetimizi anlamamız ilk imtihanımızdı.

¹ Burada Eski Ahite ve Kurandaki Yunus peygamber kıssasına bir gönderme yapılıyor, bahsedilen canavar o balık. Balığın miğdesi, yunus gibi balığın miğdesi gibi tercümeledi düşündüm; ama orijinali yazıyı seçimi size bıraktım.

Asırlardır var olan mitlerin ve yanlış algıların sonucu olan düşük beklentiler, ülkemizde körler için çalışan kuruluşlar ve okullarda kurumsallaşmıştı. Örgütlenmiş körler hareketimiz büyüdükçe, potansiyelimizi keşfettik ve kuruluşlar tarafından bize dayatılan yapay engelleri reddettik. O kuruluşlar, körlerin bağımsızlığı ve kendine yetme kapasitelerini kabul etmektense, mitleri ve adetleri korumak adına körlerin haklarını reddetmeyi seçtiler. Dr. Jernigan'ın 1975'te yaptığı "Körlük, Toplum Bizim Karşımızda Mı?" adlı konuşmasındaki hareket çağrısı, organize körler hareketinin pes etmeyeceğini ve körlerin kendi geleceklerini belirleyecek olduğu hakikatini somutlaştırmada bir dönüm noktasıydı. Hareketimizin sonraki kuşağında, 30 yıldan fazla liderimiz ve hocamız olan Marc Maurer'un yönetiminde, bu hakikat yaratıcı ve etkili bir şekilde yaygınlaştı. Bu hakikat, yaşadığımız hayatı ve bugün paylaştığımız yürüyüşümüzü kuvvetlendiriyor.

1975'te, Dr. Jernigan için olduğu gibi bu kongre benim başkanlığımın yedinci yılını bitiriyor. Hareketimizi yönetmek, daha önce tecrübe etmediğim kadar büyük bir şeref ama bir o kadar da çetin bir imtihandı. Bu akşam düşünürken kendime şu soruları sordum: Hala kim olduğumuzu biliyor muyuz? Asla geri dönmeyeceğimiz kesin mi? Ve geleceğimiz için önemli olan hususlar neler?

Kim olduğumuzu bir gözden geçirelim. Her şeyden önce kör bireyleriz. Örgüt olarak yapılanmamız, ulusal kurulumuzun tamamı dahil bütün liderlerimizin kör olmasını gerektiriyor. Üyelerimizin %90'dan fazlası körlerden oluşuyor ve bunun değişmesini ne bekliyoruz ne de değişmesi için bir neden görüyoruz. Bunun ötesinde, her eyaletten, Puerto Rico'dan ve District of Columbia'dan üyelerimiz var. Üyelerimiz ırk, inanç, renk, din, cinsel kimlik ve ifade, cinsel yönelim, ulusal köken, vatandaşlık, medeni durum, yaş, genetik bilgi, engellilik ve diğer tüm özellikler veya özelliklerin kesişimi dahil olmak üzere ulusumuzda bulunan birçok özelliği temsil ediyor.

Şu anda örgütümüzün tüm seviyelerinde geçerli olan ve açık, yerleşik, ulusal bir üyelik politikamız olsa da buraya gelmek için gerçek bir çaba gerekti. Ve bugün bulunduğumuz yerin yarın olmak için çabaladığımız yer olmadığının farkındayız.

Hareketimizin muazzam başarılarını kutlarken ilerlemenin maliyetleri ve kaçırılan fırsatları hakkında da dürüstçe düşünmeliyiz. Gerçekten asla geri dönmeyeceksek, geçmişimizden ders almalıyız. Bugün ajansların körlere yönelik düşük beklentilerine boyun eğmeye hazır değiliz, çevremizdeki toplumun ilkel algıları tarafından yönlendirilmeye de hazır değiliz. Hareketimiz olan bu alan, toplumdan talep ettiğimiz yüksek beklentileri yansıtmalıdır. Bu sebeple federasyonumuz; bütün körleri içine alabilen ve hepimiz için destekleyici, güçlendirici ve zenginleştirici bir değişim aracı olma doğrultusunda, tutarlı bir şekilde ilerlemelidir. Eğer gelecek için planlarımızı yaparken geçmişimizi anlamakta başarılı olamazsak, bu ilerleme yarım kalmaya mahkumdur. Bu sebeple, kim olduğumuzu biliyoruz ve asla geri dönmeyeceğiz, hep beraber yürüyüp geçmişimizden ders alacağız, günümüz için daha anlamlı bir slogan olabilir.

Her ne kadar samimiyetle bütün körlerin problemlerinin bizim ilgi alanımıza girdiğini söylesek de diğer toplumsal problemler her zaman hareketimizin birliğini zorlamıştır. Bu konuda dikkate almamız gereken sürekli bir problem, ülkemizdeki ırk bazlı eşitsizliklerin sonucu olan

tartışmalardır. Örgütümüzün bu konuda geçmiş tutumları, üyelerimiz tarafından pek bilinmediği için geçmişimizden ne tür dersler alabileceğimizi düşünmemiz lazım.

Federasyonumuzun ilk günlerinden bu yana liderlerimiz, federasyonumuzun demokratik ve temsili önemseyen bir hareket olarak diğer karakteristikleri fark etmeksizin bütün körleri içine alması gerektiği prensibini desteklemeye çabalamışlardır. Bu beklenti, o dönem toplumumuzda var olan tutumla çarpıcı bir şekilde çelişiyordu. Fakat biz körler olarak henüz kimliğimizi tanımlamamıştık. Körlüğün bizleri tanımlayan tek karakteristiğimiz olmadığına bütün kalpleriyle inananlar; körler için sosyal kulüplere ve özel kör atölyelerinin sağladığı kısıtlı iş imkanlarına tamah ederek kendini güvende zannedip tatmin olanlara göre nispeten azdı. Bu gerçeğe, Büyük Buhran'dan sonra ülkemizde yaşanan sosyal sorunların karmaşıklığını, II. Dünya Savaşı'nın etkilerinin karmaşıklığını ve ırk bazlı eşitsizlik konusunda bilincin gayet yavaş bir şekilde artmış olmasını ekleyecek olursak, federasyonun ilk yirmi yılda bu konuda bu kadar başarılı olması bile bir mucizedir.

Yedi eyaletle başlayarak, ülkemizin her köşesinde bağlı dernekler kurmayı hedefleyen liderlerimiz, farklı bölgelerdeki kör örgütleriyle iletişime geçmeye çalıştı. 1951 yılında ulusal kongremiz, tüzüğümüzü her eyalette sadece bir bölgesel derneğe izin verecek şekilde değiştirdi. Liderlerimiz, aynı bölgede birbirleriyle yarışan derneklerin hepimiz için zararlı olacak bir şekilde körlerin ilgi alanını böleceğini anlamıştı. 1955 yılında Nebraska eyaletinin Omaha şehrinde toplanan ulusal kongremiz, kritik üyelik ilkelerini zorunlu bir Bağlı Kuruluş Standartları Yönetmeliği ile resmileştirdi. Bu ulusal standartların oluşturulması, yerel yönetimler tarafından uygulanmasından çok daha kolay oldu.

Aynı zaman biriminde, ülkemiz ırk bazlı eşitsizlik konusunda değişen beklentilerle karşılaşılıyordu. Brown V. Board of Education'ın akabinde², ülkemizde tansiyon hayli yükselmişti. Bu davada³ NAACP'nin avukatı olan Thurgood Marshall, davaya hazırlanırken Dr. tenBroek'un ABD anayasası ve 14. değişiklik⁴ üzerine uzmanlığından faydalanmıştır. Dr. tenBroek'in Amerika'nın ırk bazlı gerilimlerinin örgütlü kör hareketinin üzerindeki etkisini ne kadar tahmin ettiğini bilmek zor ancak federasyon üyeleri arasında ırk eşitliğini sağlamak için federasyonumuzun liderlerinin bir hayli çaba sarf etmesi gerekecekti.

1957'de kongremiz Louisiana'nın New Orleans şehrinde toplanacaktı. Kongre, Yüksek Mahkeme'nin 1954'teki kararına Louisiana'nın siyahi vatandaşlarının haklarına yeni sınırlar koyarak tepki veren 1956 Louisiana yasama oturumundan önce planlanmıştı. Eyaletin yeni yasalarından biri, siyahi ve beyaz federasyoncuların planlanan kongre otelinde bir araya gelmesini imkansız hale getirdi. 1957'nin başlarında, Louisiana yerel derneği, ulusal liderliği yeni gelişme hakkında bilgilendirdi ve otele hemen müzakereler başladı. Dr. tenBroek, kongre

²Brown V. Board Of Education: Bir ilkokul öğrencisi olan Linda Brown adına ve Eğitim Kurulu aleyhine açılan, ve Brown'un ve Anayasa Mahkemesinin siyahi ve beyazların aynı okullara gitmesi gerektiğine karar vermesiyle sonuçlanan dava.

³NAACP: Ulusal Renkli İnsanları Kalkındırma Derneği, 1909'da siyahileri kalkındırmak ve haklarını korumak için kurulan bir dernek.

⁴ 14. Değişiklik: 9 Temmuz 1968'de, özgürlüklerini yeni kazanmış kölelerin vatandaşlıklarını resmileştirip vatandaşlık haklarını korumak için ABD Anayasasına yapılan değişiklik.

hazırlıklarına yeniden başlanması için altı ay yeterli bir süre olmamasına rağmen kongreyi başka bir eyalete taşımaya hazırды. Kongre New Orleans’da gerçekleşti ama bütün üyelerimizin eşit bir şekilde katılabilmesi için kaldığımız otelin dışında bir salon kiraladık. Bu toplantıdan kısa bir süre sonra bir federasyon üyesi, Louisiana yerel derneğinin başkanıyla yaptığı bir telefon konuşmasını anlatan bir mektup gönderdi. Mektup, harekette o zamanda bile saygın bir lider haline gelen Dr. Jernigan'a gönderildi. Lütfen mektubun zamanın dilinde yazıldığını ve değiştirmediyimi unutmayın. Bu alıntıyı kendiniz değerlendirin:

“[O] ...Pazartesi öğleden sonra beni aradı ve bir renkli adamın⁵ eyalette bir renkli körler organizasyonu kurmak için onu aradığını söyledi. Öyle görünüyor ki kongreye katılan bir grup renkli Dr. tenBroek ile konuşmuş ve o (Dr. tenBroek) onları örgütleyip NFB’ye katılmaya teşvik etmişti. Eğer bana gelen bu bilgi doğruysa, çok şaşırđım, doğrusu hayret ettim.

Güneydeki renklilerin – renkli körlerin – organize olmaması büyük bir talihsizliktir. Yani onların desteğini kullanabiliriz ama güneydeki ırkların hislerine aşına olarak bu şekilde hisseden çok az insan olduğunu bilirsiniz. Buna ırkların kaynaşması ile ilgili eyalet yasamızı ekleyin ve imkansız bir durumla karşı karşıysanız. Ancak böyle bir kanun olmasaydı, günümüzde renkli ve beyazın aynı teşkilat içinde olması, halkın güçlü hissiyatından dolayı imkânsız olurdu. Dediğim gibi bu üzücü ama gerçek.”

Mektup, durumun acı ve dürüst bir yansımasıydı. Biz böyle miydik? Ülkemiz gibi bu sorunun cevabı da karmaşık. Ulusal yönetimimiz bütün körleri temsil etme prensibi doğrultusunda entegre bir şekilde örgütlenmeyi teşvik etse de, yerel örgütler maalesef zamanın acı gerçeklerini yansıtıyordu. Yapılanmamız hassastı ve birçok yerel örgütlenme hareketimize güçlü bir şekilde bağlı değildi. 1957’deki tecrübelerinden esinlenerek, New Orleans’daki siyahi körler, federasyonun misyonu etrafında toplanmaya başladı. Sonbaharda Dr. tenBroek’a, yerel dernek olarak tanınmalarını talep eden bir mektup yolladılar. Federasyonun tek yerel dernek politikası sebebiyle, mektupları değerlendirme için Louisiana'nın yerel örgütüne yönlendirildi. 1958’de, Louisiana derneğimizin sırf ten renkleri yüzünden bu insanların federasyona katılmasını istemediği aşıkâr oldu. Ama New Orleans’da bir kör siyahiler hareketi ortaya çıktı.

31 Mayıs 1958’de, yeni kurulan New Orleans yetişkin körler derneğinin başkanı Bay Elliott Ralrine, Dr. tenBroek'a bir mektup yazdı. Bay Ralrine, Louisiana derneğinin üyeliğinin reddedilmesine rağmen siyah kör erkek ve kadınların örgütlendiğini, Louisiana eyaleti tarafından kar amacı gütmeyen bir kuruluş olarak tanınmak için başvurduklarını ve federasyon üyeliğine kabul edilme gayesiyle Boston’daki 1958 ulusal kongreye katılmayı amaçladıklarını kaydetti. Dr. tenBroek, toplantıya katılma isteklerini sıcak bir şekilde karşılayan ve karşılaştıkları direniş konusunda endişelerini bildiren bir yanıt verdi.

1958 kongresinin hemen ardından mektuplaşmaya devam ettiler. Özellikle, Bay Ralrine’in 14 Temmuz tarihli mektubu, umutlu tutumunu, kararlılığını ve Dr. tenBroek’e tam güvenini belirtiyor. Bu önemli sözlerle mektubunu bitiriyor:

⁵ Renkli, 1975’lere kadar siyahiler kibarca böyle hitap edilirdi, artık pajoratif sayılıyor. Kullanılan kelimeler biraz sert. Siyahi adam, renkli adam, renkli herif, kara herifin biri, gibi tercümelemleri düşündüm.

“Sayın Başkan, şu anda Körler Eyalet Federasyonu ile bütünleşmek mümkün olmadığı için ulusal federasyonun tüzüğündeki bazı kurallar değiştirilip ulusal üye olmamıza izin verilene kadar bu doğrultuda ilerleyeceğiz ve yerel dernekten bağımsız olarak faaliyet göstereceğiz. Bu eyalette beyazlar kadar kör insanımız var ve daha fazla olmasa da aynı miktarda para biriktirebiliriz. Ve bunu size bir sonraki kongrede kanıtlayacağız. Şimdiden size teşekkür ediyor ve amacımıza ulaşmak için sizden ve ulusal yönetimden bizimle birlikte çalışmanızı rica ediyoruz.”

Dr. tenBroek'un 17 Temmuz 1958 tarihli mektubunun iki eşit amacı var gibi görünüyor: kongrede gerçekleştirilen eylemlerin tarihini korumak ve bu konuda herkesin hayal kırıklığını belgelemek. Federasyonun yürütme komitesi, New Orleans grubunun üyelik başvurusu üzerine hayli tartıştı ancak sonuçta tek yerel dernek politikası nedeniyle başvuruyu reddetti. Dr. tenBroek, “Belki de hepimizin yakında olacağını umduğumuz gibi Louisiana'da gerilimler azaldığında, eyaletteki bağlı kuruluşumuzla ilişki kurmanız ve bu şekilde Ulusal Körler Federasyonu'nun tam teşekküllü bir parçası olmanız mümkün olacak” diyerek zor bir durumda bir umut ışığını paylaşmaya çalıştı.

Bu ilerlemenin reddi mi yoksa ilerlemenin sağlanması mı? Bu aşırı bir ayrımcılık mıydı yoksa ülke çapındaki çeşitlilik içeren bir hareket içinde eşitliğin kademeli olarak ilerlemesi miydi? Liderlerimiz, o vakitte bizi bir arada tutarak ve yerel düzeyde beklentileri yükseltmeyi umut ederek ileriye bir yol çizdiklerine inanıyorlardı. İmtihanımız, birçok farklı bakış açısına ve özelliğe sahip kör üyeleri içeren organizasyonumuzu birleştirmek ve ilerletmekti ve böyle olmaya da devam ediyor. Kim olduğumuzu biliyoruz ve asla geri dönmeyeceğiz; birlikte ilerliyoruz ve geçmişimizden ders alıyoruz.

Federasyonun içindeki körleri birleştirip entegre etme çabası, gelecek yıllarda devam edecekti. 1959'un Kasım ayında, federasyonun yönetim komitesi St. Louis'de toplandı. Toplantının tutanakları gösteriyor ki körlerin örgütlenmesi ve ırkın kesişimi sürekli tartışılan bir konu idi. Sonuç, 1960'da Florida'daki kongrede tartışılacak olan birtakım politika teklifleri idi. Bu, bölgesel dernekleri birleştirme girişimimizde önemli bir dönüm noktasıydı. 1960 kongresi, federasyonun karakterine ve hedeflerine zararlı eylemleri sebebiyle Georgia, Louisiana, Maryland, North Carolina, Oklahoma ve South Dakota'daki derneklerimizi uzaklaştırdı. Açık üyelik politikalarının eksikliği bu uzaklaştırmalarda en önemli faktördür.

Kongre ayrıca federasyon anayasasını “dışarıdan üyelik” kategorisini içerecek şekilde değiştirmek için bir yönetim komitesi önerisini de kabul etti. Federasyonumuzun dergisi Braille Monitor'ın bir yazısında, bu eylemin geçmişini “öncelikle ırk nedeniyle bazı güney eyaletlerinin bağlı kuruluşlarına üyeliği reddedilen kişilere NFB üyeliği sağlamak için” olarak kaydediliyor. Makalede, sesli oylamanın hem kuzey hem de güney eyaletler tarafından desteklendiği belirtiliyor. Açık üyelik artık bizim standardımız, bu nedenle Dışarıdan ulusal üyelikten sık sık söz etmiyoruz. Ancak, daha önce üyelikten men edilmiş görme engelli insanları federasyon ailesine kabul etme stratejisi olarak gelişiminin önemini unutmamalıyız.

1960'ın Ekim ayında, uzaklaştırılmış Louisiana derneği, standartlara uymaktansa federasyon ile ilişkilerini kestiklerini ilan etti. Bu, 1961 kongresinde dört derneğimizin

üyeliğinin tamamen iptal edilmesi ve Dr. tenBroek'un istifası ile sonuçlanan, federasyonumuzun içindeki çatışmaların hat safhaya tırmanışında sadece bir hikayeydi. Tarihi kayıtlar, Amerika'nın ırk bazlı eşitsizlik üzerinden olan çatışmalarının, federasyonun bir örgüt olarak kendi kimliğini tanımlama çatışmalarını etkilediğini gösteriyor. Bu gerilemelerin, federasyon ailemizin kör ve siyahi üyelerinin üzerindeki kalıcı etkisi neydi? Etkiyi ölçmemiz imkansız ama Louisiana'da 1972'ye kadar aktif bir derneğimiz olmayacaktı. İçinde yaşadığımız ülkeden öğrendiğimiz bir şey varsa, o da eşitsizliğin dengesizliğini yenmenin zaman aldığıdır. Kim olduğumuzu biliyoruz ve asla geri dönmeyeceğiz; birlikte ilerliyoruz ve geçmişimizden ders alıyoruz.

1960'larda, federasyonumuzu yeniden inşa edip güçlendirme süreci siyahi üyelerimize hem katılım hem de federasyonun içinde kendilerine lider pozisyonları arama imkanı sağladı. Bu, o kör siyahi bireylerin kararlılığının ve örgütlenmiş körler hareketinin değerini anladıklarının bir göstergesidir. Tüm körleri kabul edip, bu şekilde federasyonumuzu birleştirip güçlendiren, eylem odaklı yerel derneklerin geliştirilmesinde katedeceğimiz uzun bir yol vardı. Bu konuda hala çabalarımız sona ermiş değil. Örnek olarak, federasyon içindeki itibarını 1961'de kazanabilen Maryland derneğimizin içinde yapılan çalışmaları gösterebiliriz. 1965'te, dernek Maryland Körler Meclisi adında ve 64 beyaz kişiden oluşan bir gruptan oluşuyordu. Ne Maryland eyaletini ne de o eyaletteki körlerin çeşitliliğini temsil eden bu örgüt, bizim açık ve temsil merkezli üyelik değerlerimizi yansıtmıyordu. 1965 yılının Temmuz ayında, Ned Graham adında Pennsylvanialı bir siyahi federasyon dernek başkanı evlilik için Maryland'a taşındı. Federasyonumuzun kaderini belirleyen bu olay, yerel yönetimde bir devrimin kıvılcımı olup en önemli yerel derneklerimizden birinin inşasıyla sonuçlanacaktı. Bay Graham Maryland Meclisi'ne üye olmaya çalışınca, dağınık, izole ve katılması imkansız olan bir grup buldu. Birçok üyenin bir şekilde tekrardan organize olmak istediği dikkatini çekmişti. Bay Graham aynı zamanda Maryland'da federasyona üye olmak isteyen 10 kör siyahi buldu ve entegre bir örgüt inşa etmek için planlar yapmaya başladı. Bay Graham bu siyahileri Büyük Baltimore dernek bölümü olarak örgütlendirdi ki ben bugün bu derneğin üyesiyim. Hasbelkader⁶ beyaz olan bir kör lider olarak Ned Graham'ın benim bu derneğe üyeliğimin yolunu çizmiş olduğunu anlamakta güçlük çekmiyorum; o zamandan kalan yazışmalar Graham'ın hareketi inşa etmek için ters entegrasyon stratejisi uyguladığını işaret ediyor. Aynı zamanda, Baltimore'daki Ulusal Bira Şirketi'nin nakliye departmanında çalışan kör bir kişi olan Albert M. Balducci, Maryland Konseyi'nin başkanı olarak görev yapıyordu. Bay Balducci, açıkça siyahi kör insanları Maryland Meclisi üyeliğine Kabul etmeye niyetliydi ancak yazışmalar bu konuda red oyu kullanan üyelerin ezici çoğunlukta olmasının, kendisi için bir engel teşkil ettiğini gösteriyor. 1966'nın ilk aylarında, federasyon liderlerinin desteğiyle Graham ve Balducci, hem Maryland Konseyi'ni hem de Büyük Baltimore örgütünü eşit bölümler olarak içeren Hür Devlet Körler Federasyonu adında bir yerel dernek için yeni tüzük geliştirme amacıyla işbirliği içinde çalıştılar. 1966 kongre yemeğimizde öne çıkan iki mühim olay vardı. Birincisi Dr. TenBroek'un başkanlığa geri dönmesinin kutlanması, ikincisi ise Bay Graham ile Bay Balducci'nin yeniden örgütlenen Maryland Derneği Sözleşmesi'nin kabul edilmesi için sembolik bir şekilde sahneye çıkmalarıydı. Gelişmeler hızla devam etti. Braille Monitor'un Aralık 1967 sayısı, Ohio'daki derneğimizin yerel başkanlığına ilk kez bir siyahi üyenin seçildiğine dikkat çeken bir rapor ile ilerlememizi kutladı. Bu kısa alıntıda

⁶ Sözlük tercümesi, "aynı zamanda beyaz olan" olurdu, fakat ben bunun, cümlenin anlamını tamamen yansıtmadığını düşündüğüm için böyle çevirdim.

anlatılanları düşünün: “Renklere bakılmaksızın, yetenek ve gayelerimize bağlılığı önemsemenin zamanı geldi, Al Smith çalışma kapasitesini kanıtladı; kendisi akil bir üyemizdir; insanlara yardım etmek için sonsuz bir arzusu vardır. Tüm bunlara ek olarak, eşi Amanda ve üç kızı da %100 arkasında.”

1968 kongremiz birçok nedenden dolayı kayda değerdi ancak tartışmasız en önemlisi, ulusal yönetim kuruluna ilk siyah üyenin seçilmesi idi. Maryland'li Bay Ned Graham'ın, federasyon yürütme komitesine seçilmesiyle örgütlenme ve siyasi becerilerinin kutlanması şaşırtıcı olmayacaktır ki 1976'da kendi isteğiyle tekrar aday olmamaya karar verene kadar bu pozisyonda hizmet etmeye devam edecektir. Ayrıca, 1968'de Maryland, Baltimore derneğinin örgütlenmesi aşamasında Graham'la yakından çalışan Mr. John McCraw adında bir kör siyah lideri yerel başkanlığa seçildi ve kendisi 1978'deki zamansız ölümüne kadar bu derneğin başkanı olarak hizmet etmeye devam etti. Yaptığım değerlendirme, siyah üyelerimizin hareketimizin üzerindeki etkilerini anlatma konusunda yetersizdir, bana bu gece verilen zaman bu konuyu yeterince anlatmak için yetersiz. Kim olduğumuza dair bu düşünceler, bugün hareketimiz içindeki deneyimleri anlatıp gelecekte kim olmak istediğimizi ifade ediyor. Geçmişimiz bize körler hareketi olarak ırkın örgütümüzün gelişimini etkilediğini söylüyor. Bu bir sürpriz olmamalı; ülkemizde ırk, her zaman bilinçli bir şekilde kabul edemediğimiz kadar önemli olmuştur. Körlük ve kesişen ayrımcılıklar hakkında bilinçli bir diyalog kurmayı hala öğreniyoruz. Benzer şekilde, Amerika'nın ırkla ilgili mevcut mücadeleleri, kendi üyelerimiz arasındaki bağlar konusundaki gayelerimizi zorlaştırıyor. Al Smith, Ned Graham, Ron Brown, Denise Avant, Shawn Callaway, Ever Lee Hairston gibi kesişen özelliklere sahip üyelerimizi örnek göstermek, onların önünde engellerin olmadığını iddia etmek için yeterli değil. Bizimle birlikte federasyonumuzu inşa etmeye devam eden bu azimli liderlerin özgün deneyimlerinden ders almakta kararlılık göstermemiz ancak bu hususta yeterli olacaktır. Fırsatımız ve imtihanımız, hem çeşitliliğimizin gücünden hem de kör insanlar olarak ortak bağlarımızdan ders almaktır. Kim olduğumuzu biliyoruz ve asla geri dönmeyeceğiz; birlikte ilerliyoruz ve geçmişimizden ders alıyoruz.

Bu gece körler için bazı ajanslarla verilen mücadeleleri, halkın bizden beklentilerinin düşüklüğünü, gerçek kapasitemizi bilmeyen teknoloji uzmanlarının boşa harcanan yeniliklerini ya da kendi içselleştirilmiş yanlıgılarımızı sizlerle paylaşmadım. Tüm bu engeller hala gerçek, hala endişe verici ve henüz başarmamız gerekenlerin başında. Bu gece, körler hareketi içinde birlikteliğimizi devam ettirmemiz, çeşitliliğimizden gelen gücü tanımamız, geçmişimizden öğrendiklerimizden kazandığımız gücü anlamamız ve bizi bir araya getiren bağların yansıması olan ortak hayat inancımıza kabul etmenin gerekliliğine değinmek istedim.

Üyelerimiz arasında geçmişte tam olarak kabul görmediklerini hissedene sesleniyorum, sizi anlıyoruz. Biz kör insanlar ve artık sizden bizimle birlikte durmanızı ve kesişen özelliklerinizi görmezden gelmenizi istemeyeceğiz. Bizler, ortak bağlarımız sayesinde birlik içinde kalıp ama aynı zamanda diğer özellikleri nedeniyle kör insanları etkileyen sosyal engelleri anlamaya çalışacak kadar güçlü kör insanlar. Kör insanlar olarak birlik içinde kalma isteğimizin, bazılarının özgürlüğe yürüyüşümüze tam olarak katılması için dar bir alan yaratmış olduğunu her zaman tam olarak anlayamadığımız için üzgünüz. Alanımız her zaman istediğimiz kadar açık olmasa bile gücümüzü ve bizim adımıza örgütlenme

taahhüdünüzü kutluyoruz. Sizinle geçmişimizden ders almayı taahhüt ediyoruz, çünkü henüz gayelerimize ulaşmadık. İlerlememiz gerçek ve taahhüdümüz “birlikte ileriye dir”.

Son eylemlerimizin körleri savunmadaki etkinliğimizi kısıtladığımızı hissedenlere, sizi anlıyoruz. Körlerin kendi adlarına konuşmadığı ve birleşik bir hareketle kendimiz için hareket etmediği bir zamana asla geri dönmeyeceğiz. Ayrıca tüm kör insanları yeterince temsil etmediğimiz bir zamana da geri dönmeyeceğiz. Bize nereden geldiğimiz ve birlikte nereye gitmemiz gerektiği konusunda eleştirel düşünmeyi öğrettiniz. Bize asla geri dönmememizi, farklılık sorularının bizi böldüğü bir zamana geri dönmememizi sağlayacak gücü ve kararlılığı verdiniz. Size, gündemimizin kör insanların umutları ve hayalleri tarafından yönlendirilmeye devam ettiğini söylüyoruz. Henüz zirveye çıkmış değiliz ve yolun geri kalanını sızsiz gidemeyiz. Henüz gayemize ulaşmadık ve birlikte ilerlerken deneyimleriniz önemli olacak.

Karşılaştığımız problemler için diğer kör insanları suçlamakta acele eden kör insanlara, geçmişimizin gerçeğini kabul etmeniz için size meydan okuyoruz. Kör insanlar olarak birbirimizi desteklemeyi seçiyoruz çünkü kör insanlarla hayalleri arasında duran düşük beklentilerle hepimizin karşı karşıya olduğumuzu kabul ediyoruz. Birbirimize destek olduk, birbirimize öğrettik ve birbirimizi ayağa kaldırdık. Hala, ulusumuzun eğitim programları, rehabilitasyon sistemi, hükümet yapıları ve kurumsal öncelikleri, tüm kör insanlar için gerçek engeller yaratıyor. Karşılaştığımız sorunlardan hiçbir kör insan kesimi sorumlu değildir. Aynı zamanda, örtüşen birçok sosyal sorun, özellikle toplumun kör insanlar için sürdürdüğü düşük beklentiler, körlerle hayallerimiz arasında duruyor. Bu, içinde yaşadığımız henüz tamamlanmamış Amerika'nın bir ürünüdür ancak bu hareket yoluyla onu daha iyi hale getirmeyi taahhüt ettik. Bu iyileşme, ancak Her birimiz kolektif amacımızı ilerletmek için birlikte çalışmaya aktif olarak katılmak için bireysel taahhütte bulunduğumuzda başlar - birlikte öğrenmemizi ve büyümemizi gerektiren bir taahhüttür bu. Geçmişte olduğu gibi örgütlenmiş körler hareketi içinde birlikte ileriye doğru hareket etmek doğru çözümdür.

Hepimize sesleniyorum, 1940'tan beri bizi birbirimize bağlayan hakikati düşünüyorum: ulusumuzda veya dünyada neler olup bittiğine bakılmaksızın, kör insanların umutlarını ve hayallerini ilerletmede en güçlü oluşum, Ulusal körler Federasyonu'dur. Bu hareket, bireyler olarak körlerin kendi adlarına konuşmaya ve hareket etmeye kararlı olduğu bir hareket, bir araya gelme taahhüdünün bir arada kalma çalışmasından daha kolay olduğu bir hareket. Biz körler, ulaşmaya çalıştığımız ilkeleri kurumsallaştıracak tüm araçlara sahip olmadığımızda bile örgütlenmenin yollarını bulduk. Biz körler, mitleri ve yanlış anlamaları aşmak ve önce ve her zaman birbirimize inanmak için güvenimizi geliştirmek için kendimizi eğitmenin yollarını bulduk. Biz körler, önceki nesillerin bize hediye ettiklerinin üzerine inşa etmek için birbirimize geri vermenin değerini paylaştık. Biz körler, kör insanları zirveye daha da yakınlaştırma hedefiyle birlikte ülke çapında bir yürüyüş gerçekleştirdik. Hareketimiz bitmedi ve ilerlememiz henüz tamamlanmadı.

Körler olarak tasarlamaya devam ettiğimiz devrim, bu harekette kişisel bir bağlılık ve birbirimize olan sevgiden güç buluyor. 1996 yılında federasyonu ilk tanıdığımda bana gösterilen nezaket buydu ve o zamandan beri hayatımın her gününü etkiledi. Bu işe sadece aklımızı değil, kalbimizi de adadık. Bu harekette bizi bir arada tutan inanç bağı, hepimizin bir araya gelerek risk aldığımızın farkına varmaktır. Birbirimizi hayal kırıklığına uğratma, kurumsal değerlerimizde

ifade edilen bağılılığı yerine getiremememe ve yürüyüşümüzde birlikte büyüme ve öğrenme sürecinde savunmasız kalma riskini alıyoruz. Devrim, birlikte çalışarak kalplerimizi ve zihinlerimizi değiştirme hareketine güvenmeye devam etmekle gerçekleşiyor. Benim için hareketimizin etkisi, körlüğü ve geleceğimizin sınırlarını anladığımı düşündüğüm her zaman bu hareketin beni körlük hakkında daha derin bir şekilde düşünmeye zorlaması olmuştur. Bu körler hareketi sayesinde, gerçekten farklı bir dizi insanı ve bakış açısını tanıyabildim, sevebildim ve takdir edebildim. Şükürler olsun ki sınırlı bakış açımı anlamaya çalıştınız, deneyimlerimden kaynaklanan önyargılarımı anlamama yardım etme lütfunu gösterdiniz ve toplumun bana körlük ve insanlığın diğer pek çok yönü hakkında öğrettiklerinin ötesine geçmek için beni zorladınız. Hep birlikte zirveye ulaşmak istiyorsak, bu harekette yürüyen hepimiz birbirimiz için bunu yapmaya devam etmeliyiz. İmtihanımız, ne birbirimiz ne de çeşitliliğimizdir. İmtihanımız, yolumuza çıkan ortak engelleri aşmak için kalplerimizi birlikte çalışmaya açık tutmaya devam etmemizdir. Yine de Ulusal Körler Federasyonu olan bu bitmemiş harekette eşit yürüyüşçülerimizin kalplerine inanma ve anlama taahhüdümüzün gücü karşısında hiçbir engel duramaz.

Federasyon ailem, toplum ve ırk mücadeleleri bizim için yeni değil. Bununla birlikte, bu konuda bir şeyler yapmak için tarihimizin herhangi bir döneminde olduğundan daha fazla güce sahibiz. Ayrıca tarihimizin herhangi bir döneminden daha fazla kaybedecek şeyimiz var. Kolay olmayacağını biliyorduk - körler için özgürlüğe yürüyüşümüz hiç kolay olmadı. Örgütlenmek, mücadele, uzlaşma, aksilikleri aşmak, fedakarlıklar ve sınırlı kaynaklarımızı toplamamız hep bu yürüyüşün bir parçası olmuştur. "Yine de şafak, biz farkına varmadan bizim oldu." Örgütlü kör hareketinde birbirimize bağlı olduğumuz için tüm zorlukların üstesinden geldik. 1940'tan beri ilerlememizi durduracak hiçbir engelle karşılaşmadık. Kim olduğumuzu biliyoruz ve asla geri dönmeyeceğiz. Körler olarak birlikte ilerliyoruz ve geçmişimizden ders alıyoruz; o geçmiş ki, geleceğimizi bilgilendiren başarılar ve başarısızlıklarla dolu. Geçmişimiz, bize kendi adımıza konuşmamız ve hareket etmemiz gerektiğini öğretti. Şimdimiz, sınırlarımızı algıladığımızın ötesine götürmek için çaba sarf etmemizi zorunlu kılıyor. Ve eğer bu hayali gerçekleştireceksek, geleceğimiz birleşik körlerin öncü olduğu otantik bir devrimi gerektiriyor. Bu, birbirimize verdiğimiz söz. Yürüyüşümüzde hissedilen sevgi, umut ve kararlılık budur. Bu, bize sosyal istikrarsızlık, bir salgın ve tam katılımımızı engelleyen kalıcı engellerin birleşik güçlerinin üstesinden gelme gücü veren inanç bağıdır; dağları yerinden oynatabilen ve hareketleri tırmanabilen bir inanç. Gücümüzü henüz hissetmemiş körleri keşfetmek için birlikte yürüyelim. Dünyaya çeşitliliğin birlik olduğunu gösterelim. Asla bölünmeyelim. Gelin Ulusal Körler Federasyonu'nu inşa edelim.

Şimdi Özneler Konuşacak: Özgür Eller Otizm İnisyatifi Aktivistleri İle Söyleşi

Burak Sarı

buraksari2014@gmail.com

Sayı: 91, Eylül 2021

“Cehalete, kötülüğe, sisteme ve o sistemi besleyen tüm çarklara karşı birbirimizden aldığımız destekle yola çıktık. Haklı öfkemizi, ideale dair inadımız ve yaşama sevdamızla birleştirdik. Yan yana, eşit ve özgür olmak için isyandayız. Ama hem gülüp hem de dans edebiliyoruz 😊”

Burak: İsim, bir grubun yönelimi ve bakış açısını yansıtan önemli bir tanıtım aracıdır. O nedenle isminizi sorarak başlamak istiyorum. Neden Özgür Eller?

Vin: Aslında Özgür Eller adını seçmemizin birçok sebebi var. Benim bu adı ilk aklıma getiren ve öne sürmeme vesile olan, o dönem de çokça gündeme gelen "Quiet Hands" kalıbıydı. Otistiklerin iletişim yöntemlerinden birinin tekrarlayıcı hareketler yani stim'ler olduğunu biliyoruz. Gerek otistiğin çevresindeki insanlar tarafından gerek eğitimcileri ya da otistiklerle çalışan kişiler tarafından, bu hareketleri çoğu zaman "gereksiz, takıntı" olarak etiketlenerek durdurulmaya çalışıyor. Yurtdışında, bu hareketleri engellemek için "Quiet Hands" denen bir kalıp kullanılıyor. Otistik, herhangi bir stim içinde bulunduğu psikolojik, sözel ya da fiziksel müdahalede bulunuyorlar ve bu otistikler için çok travmatize edici bir deneyim. Biz böyle olmasını istiyoruz. İnsanlar stim'lerin bir iletişim şekli olduğunu bilsin, eller sessiz değil sesli olsun istiyoruz. O yüzden otistiklerin özgürce kendilerini ifade edebilecekleri bir gelecek umut ediyoruz. Bu yüzden eller özgür olmalı diye düşündük ve dolayısıyla da Özgür Eller dedik.

Burak: Özgür Eller Otizm İnisyatifi nasıl şekillendi?

Ece: Bizler yani otistik çocuk sahibi ailelerin, çocuğumuz tanı aldığı andan itibaren geçirdiği bir süreç var. Her birimiz bu süreçte başka tepkiler versek de özellikle sosyal devlet anlayışının olmadığı ülkemizde endişelerimiz aynı. En büyük ve ortak korkumuz ise “Benden sonra ne olacak?” sorusu. Mevcutta sivil toplum adına çalışan dernekler, aileler ve bazı uzmanlar var. Fakat ömrüm boyunca farklı hak mücadelelerinde olabildiğince sesini çıkarmış ve dört yıldır

da bilfiil otizm gündeminin içindeki insanlardan biri olarak söyleyebileceğim şu ki eksik, yanlış ve hatta tehlikeli çok fazla çalışmaya denk geldim. Zira hak mücadelesi öz savunma ile başlar ve öznenin etrafında yükselir. Fakat Türkiye’de çoğunlukla yaklaşım otistik çocuğu nörotipikleştirme eğilimi üzerinden şekilleniyor. Sonuçta da ortaya destek ihtiyacı artmış otistik yetişkinler çıkıyor. Oysa herhangi bir insanın tüm farklılıklarıyla var olma hakkı tartışmaya açık değil. Otistiklerin yaşam hakkı da -her yaşam gibi- kimsenin takdirine bırakılmayacak kadar kıymetli. İşte Özgür Eller Otizm İnisyatifi tam bu noktadan, otistik yaşamı savunmak, kolaylaştırmak ve dayanışmayı büyütme amacı ile ortaya çıktı. Okuyup araştırıp deneyimlediklerimizle paralel düşündüğümüz kişiler olarak başlangıçta beşi otistik, üçü de otistik çocuk ebeveyni olmak üzere sekiz kişiydik: Ahmet, Alaz, Beril, Deniz, Didenur, İlhan, Hazan ve ben. Sosyal medya üzerinden yaptığımız çağrımıza dönenlerle büyüyoruz. En kıymetlisi de yeni otistik yetişkinler tanıyoruz bu süreçte.

Burak: Uzun ve kısa vadeli hedefleriniz nelerdir?

Ece: En kısa ve öz ifadesiyle “Otistiklere yaşam, nörotipiklere eğitim” diyoruz ☺ İddialı olduğumu bildiğimiz bu söylemin merkezinde dayanışma çemberleri fikri var çünkü. Her otistiğin ihtiyaç duyacağı destek birbirinden farklı. Ve o desteği sağlayacak olan başta aileler olmak üzere bakım verenler, öğretmenler, sağlık çalışanları ve şehrin geri kalanı. Ne yaparsak, o çemberleri sağlamlaştırmak ve içten dışa doğru büyütme için yapmalıydık. Bunun için kısa vadede ilk proje, birinci çemberi karşılayacak olan rehber. Güncel, güvenilir ve ayrımcı olmayan bilgileri herkes için ulaşılabilir kılma isteğindedeyiz. Diğer yandan orta vadede, çeşitli atölye çalışmaları planlıyoruz. Çünkü otistik gençler ve yetişkinler için iş ve uğraş çok zor erişilebilen alanlar. Belediyelerle bağlantıya geçiyoruz, yerel yönetimler çok imkana sahipler. Çeşitli meslek grupları için eğitim planlarımız devam ediyor. Uzun vadede, birbirine bağlı bir vakıf ve kooperatif amacımız var. Çünkü içinde bulunduğumuz şartlarda otistiklerin ve ailelerinin ihtiyaç duyduğu desteğe sosyo-ekonomik koşullar yüzünden erişememesi kabul edilebilir değil.

Burak: Bir Otizm Rehberi projeniz var. O projeyi okurlarımızla paylaşabilir misiniz?

Ece: Otistiklerin hayatını en çok zorlaştıran konuların başında toplumda yerleşmiş yalan yanlış kanılar yer alıyor. Çocuk tanıyı aldığı andan itibaren neredeyse tüm yaklaşım ötekileştirmek üzerine kurulu. Oysa aileler, bakım verenler, bireysel farklılıklar hakkında

bilgilendirilse, çocuğunun kendi yolunda ve zamanında büyüyeceğini, gelişeceğini bilse, bizlerin yıllar içinde çok da bedel ödeyerek sahip olduğumuz bilgilere ya da deneyimlere ulaşabilse, her şeyin çok farklı olacağını biliyoruz. Kişiselleşmiş destek ihtiyacından, güvenli alanlar oluşturmaya; alternatif iletişim sistemlerinden, duygusal çöküşü önlemeye kadar aklınıza gelebilecek her konunun olduğu bir içerik hazırlıyoruz. İçinde deneyimler olduğu kadar, çeviriler ve makaleler de yer alacak. Hem bilimsel tarafı kontrol ettirip hem dilimizi mümkün mertebe sade tutma çabamızdayız. Dolayısıyla, biraz zaman alacak 😊

Burak: Bu alanda öznelerin söz sahibi olduğu platform çok az. Merhaba! Spektrum ekibi, her türlü zorluğu göze alarak yeni bir yol açtı bu konuda. Özgür Eller'in oluşumu da yeni yeni yolların açılacağını müjdeliyor. Öznelerin söz sahibi olmasına dair ne düşünüyorsunuz?

İlhan: Merhaba! Spektrum bizler için oldukça yenilikçi ve daha önceden görülmemiş şeylerin sözünü veren bir platformdu. Bilindiği üzere Türkiye'deki otizm platformlarının neredeyse tamamı aileler ve otistiklerle çalışan kişiler tarafından yönetiliyor. Otistiklerin kendilerinin bu konuda söz sahibi olması sık görülen bir durum değil. Merhaba! Spektrum o açıdan Türkiye'de bir ilki başarmış oldu. Öznelerin kendi başarılarına öz savunuculuk yapmasına olanak tanıdığı için aynı zamanda daha önce nörotipik bakış açısıyla keşfedilememiş şeylerin de anlaşılmasını sağladı. Sonuç olarak, otizm ile ilgili düşünüp tartışırken otistiklerin fikirlerinin arkada kalıp bunun ciddi bir zarara sebep olmaması düşünülemez. Seneler boyunca otizm konusunda yalnızca nörotipiklerin fikirleri göz önünde bulundurulduğu için otizm hakkında yanlış ve eksik, otizmin iç tarafını hiç yansıtmayan düşünceler büyük oranda yayılmış oldu. Merhaba! Spektrum'un yaptığı en büyük şeylerden bir tanesi de bu süreci tersine çevirmeye çalışmak oldu. Şimdi Özgür Eller de aynen Merhaba! Spektrum gibi öznelerin konuşabileceği, nöroçeşitliliğe saygı duyulan bir alan açıyor. Özgür Eller projesinin eşsizliği hem nöroçeşitli kişilerin fikirlerini ön plana almak hem de bunları ailelerle birleştirmeye çalışmak. Bilindiği üzere Türkiye'de ailelerin otizm hakkında doğru bilgiye ulaşabilmesi oldukça zor. Özgür Eller, bu eksikliği kapatmak için çalışmalar yapıyor. Üstelik bunu otistiklerin bakış açısından faydalanarak, gerektiği zamanlarda yabancı otistiklerden bilgi alarak ve uzmanlarla etkileşim halinde olarak yapıyor. Bu şekilde bakıldığında, Özgür Eller projesinin öznelerin konuşmasına büyük fayda sağlayacağı açık. Bu açıdan çok heyecan verici ve hem otistiklerin kendisine hem de ailelere fayda sağlamasını umduğumuz bir proje.

Burak: Öznelerin sahneye çıkışı, mevcut oluşumlarda nasıl yankı buldu?

İlhan: Otizm konusunda öznelerin konuşmaya başlaması ve bu fikirlerin duyulmaya başlamış olması, her kişinin takdir ettiği ve hoşuna giden bir durum olmasa bile otistik öznelerin görünür hale gelmesi birçok kişiye umut sağladı. Zaten otistiklerin konuşmaya başlaması da Özgür Eller'in oluşmasına sebep oldu. İlk başta sosyal medyada otistikler paylaşım yapmaya başlayınca, ilgili aileler ve kişiler buluşmuş oldu. Belirli ufak sıkıntılar hariç, şu an Özgür Eller sayesinde hem özneler konuşuyor hem de aileler bir araya geliyor ve bu genel olarak ciddi anlamda bir heyecan yaratmış durumda. Gelecekte olacak şeyleri ise daha büyük bir heyecanla bekliyoruz.

Burak: Toplumun büyük bir kesimi sağlamcı bakış açısına sahip. Bu bakış açısına göre, nöroçeşitlilik ve yeti farklılıkları, bozukluk ve eksiklik olarak değerlendiriliyor. Bugün yaşadığımız ayrımcılık ve sorunların altında bu anlayış yatıyor. Bu anlayışa karşı ne yapmalı?

İlhan: Sağlamcı düşünce ile başa çıkmanın en etkili yollarından bir tanesi, sağlamlık hakkında olabildiğince fazla bilgi sahibi olup gündelik hayatta sağlamlıkla karşılaşınca tepki vermek. Özellikle karşılaşılan sağlamlık biçimi, kişinin kendisine uygulanmıyorsa ve kişi tehlikede değilse, bu duruma tepki vermek her insanın sorumluluğudur. Sağlamlık hakkında hepimiz bilgi sahibi oldukça ve bunu asla kabul edilemez bir ayrımcılık biçimi olarak gördükçe, sağlamlıkla karşılaşma oranımız düşecektir. Tüm bunlar haricinde, sürekli olarak engelli toplulukları ile etkileşimde olmak, engelli kişilerin yazılarını, kitaplarını okumak, sosyal medya hesaplarını takip etmek, genel olarak engelli bakış açısını ön plana almak, sağlamlıkla başa çıkma konusunda oldukça doğru bir adım olacaktır. Otizme yönelik sağlamlık özelinde bir şeyler söylemem gerekirse, yapılacak en iyi şey, otistik kişilerle etkileşimde bulunup onların fikirlerini ön plana almaktır. Nörotipik uzmanlar ve aile üyeleri kimi zaman fark etmeden sağlamcı tepkilerde bulunabilirler, bu elbette otistikler için de geçerlidir. Fakat ne olursa olsun, bu konunun kendi özneleriyle etkileşime geçmek, yazılarını okumak, söylediklerini dinlemek, kişinin otizme bakış açısını değiştirip sağlamlık oranını düşürecektir.

Burak: Ötekileştirilenlerin ortak mücadele etmesinin gerekliliğine dair ne söylemek istersiniz?

İlhan: Özgür Eller söz konusu olduğunda, tüm engelli kişilerin hep beraber mücadele etmesi ve bu alanın olabildiğince çok kişi için erişilebilir olması bizler için çok önemli bir hedef. Özellikle engelli kişilerin beraber mücadelesi söz konusu olduğunda, hep beraber çalışıp hep beraber özgür olduğumuz bir dünya için ilerlemediğimiz sürece başarısız olacağımızı düşünüyoruz. Engellilerin bir arada bir hedef için çabalaması çok önemli bu nedenle ancak bir arada durduğumuz sürece kimsenin engelleyemeyeceği bir güç oluşturabiliriz. Bu yüzden de bu röportaj bizler için çok önemli.

Burak: Son olarak söylemek istediğiniz bir şey var mı?

İlhan: Bize bu fırsatı verdiğiniz için çok teşekkür ederiz. Yolun başındayken böyle bir destekle karşılaşmak bizler için çok değerli.

Burak: Bize vakit ayırdığınız için çok teşekkür ederiz.

Doktorculuk Oynayanlar

Sevgi Mart Göcen

sevgi.mart@gmail.com

Sayı: 91, Eylül 2021

Merhaba dostlar, “Önce anne oluşunu anlattın, şimdi çocuğunla yaşadıkların... Köşende başka bir şey okuyamayacak mıyız artık?” diyebilirsiniz ama yeni deneyimlerimi anlatmadan duramıyorum. Eh ne yapalım, burası benim sizlerle dertleşme köşem.

Eşim ve ben körüz. Dolayısıyla, çevremizdeki herkes de oğlumuzun gözleri konusunda dehşet bir merak içindeler. Kimi doktorculuk oynuyor, kimi çaktırmadığını düşünerek fısıltıyla yakınlarımıza soruyor. Bayramda yaşadığım bir olayda ise bir tanıdığımız oğlumu kucağına aldıktan sonra, sürekli parmak şıklatarak göz muayenesi yaptı. Kendisinin de benim oğlumdan bir hafta kadar büyük bir çocuğu var. Üstelik ttam karşımda oturuyor ve biz bir yandan sohbet ediyoruz. Ama sohbet, bebeklerin genel durumları üzerine; uykusu nasıl, mama alıyor mu konuları etrafında dönüyor. Fakat sevgili dostum “Ya çocuğun gözleri nasıl?” sorusunu sormak yerine, sürekli parmak şıklatıyor. Baktım, olay oynamaya doğru gidiyor; gerekli açıklamayı ben yaptım.

Dedim ya onun da bebeği var ama hiç kimse bebeği kucağına alınca, parmak şıklatma, gözünün önünde daireler çizme, amuda kalkıp parende atma gibi garip davranışlarda bulunmuyor. Ama herkesin sizin çocuğunuzu muayene etme hakkı var. Öyle ya, anne kör, baba kör, ya çocuk da körse... Oğlumu beklerken, tüp bebek yaptırsaydık daha iyi olacağını; sağlıklı hücreler kullanılacağından, bebeğimizde herhangi bir yeti farkı olmayacağını telkin edenler de olmuştu. İyi, hoş da size ne? Ben, sizin nasıl çocuk yapacağınıza ya da yaptığınıza karışıyor muyum? Kim veriyor size bu hakkı?

Tabii sonrasında da göz muayeneleri devam etti. Oğlumuzu kucağına alan ya da uzaktan bakan herkes gözlerine odaklanıyor. Biraz kendine güvenen bize soruyor. Diğerleri ise gözünün önünde el sallama, cisim hareket ettirme, el şaklatma vesaire, aklınıza gelmeyecek şaklabanlıklar yapıyor. Meğer ne hevesli toplumumuz varmış. Ya düşürün şu tıp fakültelerinin puanlarını, girsin millet, göz doktorluğu için uzmanlık falan da aramayın. Bakın herkes çözümü bulmuş. Neden o kadar pahalı cihazlar, teknik donanımlar hazırlıyorsunuz ki? Bir de onca yılını dirsek çürüterek geçirenlere yazık. Bak, alıyor çocuğu kucağına, iki parmak şıklatıyor, bir el sallıyor. “Aaa! Çocuk bakmadı. Eh belliydi zaten, bu da kör” deyip teşhisi koyuyor ve bırakıyor. Ama 4-5 aylık bir bebeğin o an başka şeyle ilgileniyor olabileceği, bebeklerin dikkatlerini çekmenin o denli kolay olmadığı, kucağında zorla hapsedildiği insanı yabancıladığı için bakmak istemediği gibi şeyler ufak detaylar, takılmaya gerek yok.

Eşimin kız kardeşi de kör, eşim ve kardeşi bebekken annem odadan dışarı çıktığında, onların gözlerinin önünde de ip sallarlarmış test için. Eh tabii tıp ilerledi. Artık ip sallamak eski bir muayene yöntemi; şimdi parmak şıklatıp el çırparak anlayıveriyoruz. Üstelik bunlar çok çaktırmadan yapılan yöntemler olduğu için bebeğin annesinin ya da babasının yanında uygulanmasında da hiçbir sakınca yok. Ama inanın bana, biz anlıyoruz bu davranışları neden yaptığımızı. Şıklayan parmaklarınız, sallanan elleriniz, uzattığınız cisimleriniz var ya, öyle güzel anlatıyorlar ki kalıp düşüncelerinizi, köhnemiş önyargılarınızı. Hem benim iznim olmadan benim çocuğumu muayene etme ve onun hakkında yargılarda bulunma hakkını size kim veriyor?

İşte böyle hadsiz, önyargılı, boş fikirli insanlarla dolu bir toplumda büyötmeye çalışacağız çocuklarımızı. Anne-baba yeti farkına sahipse, hiç sorgulanmadan, çekinilmeden, kafanın estiği,

gönlün dilediği gibi muayeneler yapılabilir. Değerlendirilir, telkinlerde bulunulur. Ama “mış” gibi doktorcuklar, şu an gerçekten bilmiyorum; oğlum görecek mi, kör mü olacak. Bunu zaman gösterecek. Kör olursa, o çocuğu bu dünyaya hazırlamak, sizin önyargılarınızla mücadele yöntemlerini öğretmek, toplumun yarattığı engellerle başa çıkabilmek için kullanacağı araçları anlatmak için eşimden ve benden daha iyi bir ebeveyn olamazdı herhalde diye düşünüyorum. Onu doğru bir insan, aktivist, mücadelecı, dünyayı dert edinen ve herkes için yaptığı güzel şeylerle hayata imzasını atan bir birey olarak yetiştirmek için de elimizden gelenin en iyisini yapacağız. Unutmayın, bir çocuk sadece çocuktur. Sizler de çocuklarınızı sadece çocuk olarak görün ve önyargılarınızı, kalıp düşüncelerinizi onlara aşılamadan büyütün. Büyütün ki dünya, hepimiz için eşit, adil ve yaşanılabılır bir yer olsun.

Bilmemek Bahane Mi?

Nurşen Korkmaz

nsunarkorkmaz@gmail.com

Sayı: 91, Eylül 2021

Geçtiğimiz gün iş yerimdeki yemekhanede bir süredir karşılaşmadığım mesai arkadaşımı görünce, “Uzun zamandır görünmüyordun. Yıllık izinde miydin?” diye sordum. “Evet” dedi. “Nasıl da tanıdın sesimden?” “Niye tanımayayım ki, tek duyu organımız göz değil ya” diye yanıtladım ben de. “Kör olmam, sizi tanımamın önünde bir engel değil ki. Ayrıca görüyor olmak ve diğer yeti ve becerileri yok saymak, gözü tüm bunların üzerinde tutmak çok anlamsız bence. Görüyorsan tanırısın düşüncesi aynı zamanda başka bir deyişle görmüyorsan tanıyamazsın anlamına gelir ki çok sık bir bakış açısıdır bu. Yeti farkı olsun olmasın, her bireyin farklı yaşam becerileri ve yöntemleri vardır. Görenler de eminim benzer davranışlar için sadece gözlerini kullanmıyorlar.”

Bu diyalogun ardından, aynı masada yemek yediğimiz kör çalışma arkadaşım “Dur, bu bir şey değil” dedi. “Birkaç gün önce bizim futbol takımının çalışmalarını konuştuğumuz yemekli bir toplantıya katıldım. Ben toplantı alanına biraz erken varmış ve yerime oturmuştum. Az sonra yanı başımda birinin durduğunu fark ettim. “Buyurun, bir şey mi diyecektiniz?” diye sordum. ”Ben bu masadan sorumlu garsonum. Servisleri açıyordum da size yardım edecek birileri var mı?” Ben de ne demek istediğini tam anlamasam da “Yemekte başka arkadaşlarım da olacak. Birazdan gelirler” dedim. “Tamam” dedi. “O halde sizin çatal kaşıklarınızı yardımcınıza vereyim.” Düşünebiliyor musun, kör birinin kendi yemeğini kendisinin yiyebileceğine ihtimal vermiyor. “Evet çok garip” diye yanıtladım arkadaşımı. Sanki görenler aynaya bakarak mı yemek yiyorlar.

Aynı gün, akşam yemeği sırasında bu diyalogu oğluma ve eşime anlattım. Eşim de az gören olduğu için pek yabancı değil anlattıklarımıza. Aslında ben en çok oğlumun tepkisini merak etmiştim. Bir çocuk olarak nasıl yorumlayacaktı bu olayı. “Ne dersin Eren? Çok saçma değil mi?” diyerek fikrini açıklamasına zemin hazırladım. “Hayır anne. Eğer sizinle yaşamıyor olsaydım, ben de bilemezdim. Nereden bilsin ki” dedi. “Haklısın Erenciğim” dedim. Kör bir

yakını olmamış ve körlerle aynı ortamı paylaşmamış olabilir. Burada, bilmiyor olmasına bir diyeceğim yok ama bilmiyorsa soramaz mıydı, servisi yaparken dikkat etmesi gereken bir şey olup olmadığını. Kör birinin kendi yemeğini yiyemeyeceğini neye dayanarak biliyor ve daha kötüsü bu yanlış bilgiyi karşısındakine nasıl bu kadar rahat dayatabiliyor. Biz de hiç tanımadıklarımız hakkında emin olmadığımız bilgilere sahip olabiliyor, zaman zaman önyargılar da besleyebiliyoruz. Peki, onlara böyle bir dayatmada bulunabiliyor muyuz? Oğlum bir an durdu, düşündü ve “Evet anne, sormalıydı” deyip körlerin yemek sırasında kullandığı yöntemlerle ilgili farklı sorular sormaya başladı.

Gerçekten de herkesin birbirini tanınması, yaşamını nasıl idame ettirdiğini bilmesi mümkün değil. Böyle bir zorunluluk da aranamaz. Ancak bilmemek bahane değildir ve hiçbir şekilde kabul edilemez. Toplumun ayrımcı bakış açısına göre, belli normların dışında kalanlar, eksik ve kusurlu görülüyor. Kendisi kusurlu olan bu anlayış, ötekileştirmelere neden oluyor. Kendisini normal standartlarda görenler, bu standartların dışında gördüklerine her türlü dayatmada bulunacak özgüvene sahipler. Bu özgüvenin nedeni, eksik olarak gördükleri insanlardan üstün olduklarını düşünmeleri. Örneğin, her gün kullandığı erişilebilir bir merdivende körün düşme ihtimali görenle aynıdır, bilmediği bir engel konmamışsa tabii. Kimse gören birisinin o merdiveni çıkamayacağını düşünmez ama sürekli o merdiveni sorunsuz kullandığına tanık olunan köre, durmadan yardım etmeye çalışılır.

Yukarıda da belirttiğim üzere, sorunun kökeninde sağlamlılık ve onun yarattığı anlamsız özgüven var. O nedenle, sağlamlılığa karşı mücadele etmek bizi daha çok çözüme yaklaştırıyor. Çözüm önyargılardaki inadın kırılması kadar zor ama yakın. Hangi önyargı sonsuza dek sürmüş ki? Mutlaka önyargılar kırılır ve bu satırlar tatlı mücadele anıları olarak kalır. Ne dersiniz? Sizce de öyle değil mi?

Yardım Üzerine

Gülcan Altun

guleycane@gmail.com

Sayı: 91, Eylül 2021

Geçenlerde komşularla apartmanın önünde oturuyorduk. Birkaç bina ötede oturan bir komşumuzun zihinsel yeti farklılığı bulunan yaklaşık 14 yaşlarında bir kızı var. Adına bu yazıda "Ege" diyelim. Ege'nin ondan yedi-sekiz yaş küçük bir kardeşi daha var. Otururken aramızda Ege de vardı. Bir süre sonra kardeşi gelince Ege kalktı ve onun yanına gitti. Ona bir şeyler söyledi. Ege'nin yeti farkından dolayı konuşması net ve anlaşılır değil çok zaman. Kardeşi, sokaktaki gürültünün de etkisiyle ablasının ne dediğini anlamadı. Annesine dönüp "Bu ne diyor? Ben anlamıyorum" dedi. Ege ısrarla söylediklerini tekrarlayınca: "Anne, Ege ne diyor?" diye sordu ufaklık. Kızdım, kızgınlığımdan karşımdakinin bir çocuk olduğunu da unuttum mu ne? "Bu değil, ablam ne diyor, anlamadım?" demen gerek dedim. Hatta insanların aralarındaki yaş farkını gözetip "abla" ya da "ağabey" demelerine çok takılmam ama burada takıldım. Toplumun yeti farkı olanları aşağı görme güdüsünün bir yansımasıydı sonuçta ortadaki.

Her ne kadar anneleri küçük kızın aslında zannettiğim gibi olmadığını, her yerde ve her zaman ablasını koruyup kayırdığını söylese de gördüğüm manzara öyle değildi.

Çocuklar babalarının peşinden evlerine yollandı. Üst komşumuz biraz da şaşkınlıkla "Bunda ne var ki?" diye sordu. Dilim döndüğünce anlatmaya çalıştım ona. Söz konusu durumun herhangi bir insanın başına hemen hemen hiç gelmezken biz farklıların sürekli yaşadığı bir deneyim olduğunu anlattım. Örneklendirdim bir de: "Parkın yanından yürüsen sen ve bir adres arıyor olsan, halinden de adres aradığın belli olsa, parktaki hiç kimse "Tutun şunu. Nereye gidecek?" diye sormaz" dedim. "Oysa elimde bastonumla gelen ben olsam, bunu söyleyecek bir sürü insan olur" diye ekledim. Böyle anlatınca anladı ve "Haklısın" dedi.

Sonra konu nasıl oldu anlamadım ve gelişti, genişledi. Genelde yeti farklıların, özelde körlerin yaşadığı ilginç deneyimlere geldi. Tabii annemin de yönlendirmesiyle. Sonra özellikle biz kör kadınların yardım sanrısıyla araçlara kucaklanarak bindirildiğimizi anlattım. İnanamayacaksınız ama kendilerine yabancı bir adam el ile temasta bulunsa kıyameti koparacak

olan bu kadınlar, tahmin ettiğiniz gibi: "E yardım ediyorlardır" dediler. İyi de diyebildim şaşkınlıkla, yardımın da bir edebi usturubu var. Mesela Ege'nin annesi anladığım kadarıyla hayat görüşü, yaşam deneyimleri, duydukları ve biri zihinsel yeti farklı iki kız annesi olmanın kendince baskısıyla buluttan nem kapan; en küçük bir durumda tabiri caizse kıyameti koparan biri. Küçük kızı ile komşunun aynı yaştaki kızının girdiği salıncak mücadelesinde tüm mahalleyi birbirine katacak bir kadın yani. "Peki" dedim, "Ege ile bir yere giderken küçük kız için büfeden bir şey aldığın sırada arkanı dönsen ve Ege'yi tanımadığın bir adamın kucağında görsen ne yaparsın?" Kendisi ve kendi kızı söz konusu olduğunda "Ortalığı birbirine katarım" diyen bu kişi, konu bir kör olunca "Yardım ediyordur" diyebiliyor. Anlamıyorum, anlayamıyorum.

Öyle ki bu kadın son anda servis ablasının hastalığı nedeniyle araçta olmadığını öğrenince, servisi yoldan çevirtip Ege'yi araçtan indirtip okula göndermeyen biri, şoföre güvenmediği için. Oysa şoför belki de bir senedir, belki daha da uzun bir süredir bu işi yapan biri. Ancak biz toplumda herkese güvenmeliyiz. Bizler zaten aciziz, kimin bizden ne beklentisi olabilir ki? Amaç, sadece yardım etmek. Altı üstü kör bir kadın karşıdaki. Kimin ondan ne gibi bir çıkarı olabilir ki? Kim ona kötü gözle bakar ki?

En yakınımızdaki insanlar, hatta akrabalarımız bu kafadalar. Onu geçin, içimizden bazıları bile toplumun bu kısmına hak veriyorlar.

Ne yapacağız? Nasıl anlatacağız bilmiyorum ama muhakkak başaracağız. Umutsuz da olsam, başarmak zorundayız! Bildiğim de, düşündüğüm de budur. Ne dediniz? Kafiyei yakaladığınızı duydum. Başaramazsan kudur.

Hııııı!

Maskeleme Mecburiyeti

Alaz Ada

base@merhabaspektrum.com

Sayı: 91, Eylül 2021

Maskelemek otistiklerin günlük hayatta yapmak zorunda olduğu, her otistiğin farklı alanlarda, farklı şekillerde, farklı derecelerde yaptığı ya da yapabildiği bir şey. Kısaca otistik özellikleri baskılamak, otistik değilmiş gibi davranmak anlamına gelen maskeleme, hem çok yorucu ve yıkıcı olabiliyor hem de her zaman aynı derecede mümkün olmayabiliyor. Kişi hem kendine yabancılaşabiliyor, ihtiyaçlarını yerine getiremediği için kaygı, depresyon, çöküşler yaşayabiliyor hem de yorgunken veya stres altındayken aynı derecede maskelemek mümkün olmayabiliyor. Her otistik insan, hayatının farklı dönemlerinde farklı şekillerde maskeliyor. Mesela çoğu insan okulda veya işyerinde dışlanmamak ve işini kaybetmemek için daha fazla maskelemeye itilirken evde veya güvenli alanlarda kendisi olabiliyor.

Son zamanlarda dünyada otistik aktivistler arasında otizmin cinsiyetler ve etnik gruplar arasında farklı oranlarda görün sebeplerinden birinin dezavantajlı grupların çocukluktan itibaren daha fazla maskelediği, bunu bilinçsizce öğrendiği ve bundan dolayı otizmi daha farklı yaşadığı konuşuluyor. Maskeleme hakkında çalışmaları olan otistik yazar, sosyal psikolog ve aktivist Dr. Devon Price “feminen” otizm diye bir şey olmadığını ancak kız çocukları ve etnik azınlıklara mensup çocuk ve yetişkinlerde “maskelenmiş” otizm olduğunu söylüyor. Genelde daha fazla “problem davranış” göstermesine izin verilen, “uyumlu” ve “uslu” olması aynı derecede zorunlu olmayan erkek çocukları ya da ırkçılığa uğrayıp daha fazla cezalandırılmayacak, hatta bazı bağlamlarda hayatı tehlikeye girmeyecek kişilere nazaran bu alanlarda dezavantajlı kişiler mecburen maskelemeyi genç yaşta bir hayatta kalma mekanizması olarak öğreniyor. Bu da tanı almalarını (almamızı) zorlaştırıyor. Otizmin kadınlarda veya azınlık gruplarda daha az görüldüğüne, ya da otizmin farklı tezahürlerinin biyolojik nedenleri olduğuna dair yanlış algılara yol açıyor.

Maskelemenin ne olduğunu ve neden yapıldığını anlatmamın sebebi aslında bununla ilgili bir deneyim paylaşmak. Ben maskeleyerek büyüdüm, ne kadar yoğun maskelediğimi ve bunun

beni ne kadar kötü etkilediğini görece yakın zamanda fark edip bundan bilinçli olarak uzaklaştım. Ancak benim çevremdeki eşitim olan, yani benim üzerimde tahakküm kuramayacak, benim hayatımı kararlarıyla etkileme gücü olmayan insanların ne düşündüğünü umursamamam, hiç maskelemem gerekmediği anlamına gelmiyor. Örneğin, otizmle ilgili çok fazla yanlış bilgi, bilgi eksikliği ve önyargı olduğu için çalışma ortamlarında çevremde birileri varsa bir derece maskeliyorum çünkü bu benim geçimimi etkiliyor. Eskiden psikiyatri veya tıp karşısında maskelerdim çünkü benim otistik davranışlarım duygu durumsal sorunlar olarak algılanıp ihtiyacım olan sağlık hizmetlerine ulaşmamın önünde engel teşkil edebiliyor. Bu yazıda asıl bahsetmek istediğim örnek ise daha ciddi, daha yoğun bir an ve yaşandığı günden beri anlatmak istediğim bir deneyim. Gözaltında maskelemek.

LGBT+ Onur Ayı olarak kutlanan Haziran'nın son haftası zaten olaylı geçti. Önce Maçka Parkı'nda yapılan piknikte polis saldırısına uğradık. Ardından şiddete maruz bırakıldık. 26 Haziran günü de Onur Yürüyüşü'nde çok yoğun polis şiddeti yaşandı ve birçok gözaltı oldu. Onur Yürüyüşlerinde ve genel olarak LGBT+'lara karşı polis şiddetinden bahseden birçok yazı ve araştırma zaten var ama ben bu yazıda gözaltında otistik olmaktan ve maskelemek zorunda olmaktan bahsetmek istiyorum.

Onur Yürüyüşü gibi kalabalık ve gürültülü bir alanda olmak zaten stresli bir deneyim ancak orada bulunmayı gerçekten istediğim ve (polisi saymazsak) sevdiğim insanların arasında olduğum için bununla başa çıkabiliyorum. Ancak o gün olayların en başında, daha yürüyüş bile başlamamışken, sadece insanlar toplanıyorken 18 kişi olarak gözaltına alındık. Bu süreçte yediğimiz dayak, gördüğümüz şiddet ve işittiğimiz hakaretlerden, tehditlerden bahsetmek istemiyorum. Bu yazının konusu değil çünkü. Ayrıca bilinmeyen şeyler de değil. Asıl anlatmak istediğim şey, o polis otobüsünde saatlerce önce hastaneye, sonra karakola, sonra tekrar hastaneye götürülürken, bir yandan fiziksel, sözel ve psikolojik şiddete maruz kalırken aynı zamanda maskeleme zorunluluğu.

Ben o ortamda maskelemek zorundaydım çünkü zaten her hareketimizin itaatsizlik olarak algılanıp cezalandırıldığı, tehditlerle karşılandığı bir ortamdı. Tüm kontrol polisin elindeydi ve polisin sıkıntısı bizim yaptıklarımızla değil, varlığımızla ilgiliydi. Benim orada LGBT+ biri olarak varlığım zaten asıl sorun iken polisin bize hakaret etmemesini, dövmemesini, su ve maske gibi ihtiyaçlarımızı vermesini talep etmemiz "sorun çıkarmak" olarak algılanıyorken, ben orada asla

ortamın duyusal, duygusal, vesaire stresi ile başa çıkmak için normalde (kimse beni izleyip itaatsizlik, şiddet uygulamak için bahane aramıyorken) yaptığım şekilde öne arkaya sallanamaz, ellerimi sallayamaz, konuşmayı bırakamaz, bir köşeye kapanamazdım. Duygusal çöküş geçirsem, bu dışarıya öfke olarak yansıyabilirdi ama çöküş geçirmemek için yaptığım her şey de itaatsizlik olarak okunabilirdi. Bir soruya duyduğumu işleyemediğim için ya da konuşmadığım için cevap vermesem, başıma geleceklerden korktum, yüz ifademin ve ses tonumun yanlış anlaşılması durumunda başıma geleceklerden korktum. Bu korkuyla bir şekilde o günü maskeleyerek atlattım.

Ben o gün o deneyimden çevremde sevdiğim arkadaşlarımın olması, güvendiğim insanların olması sayesinde bir şekilde çıktım. Yanımda otistik olduğumu bilen ve bunun beni nasıl etkilediğini tahmin edebilen bir arkadaşım vardı, zaten otobüste hepimiz birbirimizi sürekli koruyup kolluyorduk. Çıktım ama sonraki bir hafta asla kendime geledim, düşünemedim, akıcı konuşmadım, yataktan çıkamadım, o gün bastırduğum her şeyin acısını bedenim ve zihnim günlerce benden çıkardı.

Bunu anlatmamın birkaç sebebi var. En yüzeysel olanı, çoğu kişinin otizm hakkında bilgi sahibi olmamasından dolayı yaşadıklarımızın çok daha sert yaşanması, bize çok daha fazla zarar vermesi, günlük hayatımızın her alanını etkilemesi. Ancak burada ki asıl konu: İnsanların bedeni ve zihni üzerinde birçok koldan (okul, tıp, psikiyatri, polis şiddeti, ekonomi, vs.) tahakküm kuran, kurmaya çalışan bir toplumda bedenleri ve zihinleri norm dışı kalan insanların yaşadıkları. Bu metin özelinde otistiklerden ve LGBT+'lardan ama genel olarak tüm nöroçeşitlilerden, tüm engellilerden, bir nedenden dolayı azınlık ve dezavantajlı olan herkesten bahsediyorum. Bireyler bunların kesişiminde bulunduğu ise yukarıda bahsettiğim gibi senaryolar ortaya çıkıyor. ABD'de örneğin siyahi otistiklerin toplum içinde otistik davrandıklarında "tehdit" olarak okunup polis tarafından öldürülmeleri maalesef sık yaşanan bir şey. Maskeleyme ve otizmin farklı gruplarda farklı yansımaları konuşulurken bu bağlamın mutlaka göz önünde bulundurulması gerek. Ayrıca yanlış anlaşılmasın, ben bu yazıyla polisin otizm hakkında bilgi sahibi olmasını istemiyorum. Polisin olmamasını istiyorum.

İletişim Hakkı

Ersin Sınay

ersnsny@gmail.com

Sayı: 91, Eylül 2021

Temel bir insan hakkı olan iletişim, insanlığın en büyük güçlerinden biridir. Her birimiz iletişime geçme ihtiyacı duyarız; bazen sesimizi duyurmak için, kendimizi ifade edebilmek, hakkımızı savunmak için, bazen de aşık olmak veya acımızı mutluluğumuzu paylaşabilmek için.

Dil, insanoğlunun varoluşunun özünde yer alır. Bağımsızlığımızı sağlamak için kullandığımız dilimiz; başkalarına muhtaç olmadan kendi tercihlerimizi yapabilmek, kendi kararlarımızı alabilmek için bizim en dayanıklı yol arkadaşımız olur.

İletişime geçmek için sözel veya sözel olmayan iletişim metotlarından yararlanırız. Sözel iletişim özetle: Kişinin artikülasyonlarını (ağız, diş, dudak vs.) ve sesini kullanarak kendini ifade edebilmesidir. Bunun dışında karşımızdaki kişiyle iletişim kurduğumuzda, söylemek istediklerimizi yalnızca seçtiğimiz sözler ile değil, gözlerimizle, yüz ifademizle, beden hareketlerimizle, ses tonumuzla, mesajımızdaki vurgularımız ile de söyleriz. Konuşulan dil dışında kullandığımız ifade imkanlarını da “sözel olmayan iletişim” olarak ifade ederiz. Kişinin söze ihtiyaç duymadan kendisini ifade edebildiği sözel olmayan iletişim yapıları olan jest, mimik, el, kol hareketleri gibi beden hareketleri aslında bebeklikten itibaren sürekli kullanılmaktadır. Yapılan çalışmalarda, konuşan ve dinleyen arasındaki alışverişin %7’sinin kelimelerle, %93’ünün beden dili ile olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla etkili iletişim kurabilmenin yolu hem sözel hem sözel olmayan birçok metottan yararlanmaktır.

Nörolojik, anatomik, genetik veya sebebi bilinmeyen birçok nedenle birçok kişi iletişime geçmek için sözel iletişimi kullanamamaktadır. Sözel iletişimi kullanamayan bireyler için alternatif iletişim metotları önerilir. Ayrıca sözel iletişime geçebilen birçok kişi, iletişimin sürekliliğini, yeterliliğini ve akıcılığını arttırmak için destekleyici iletişim sistemlerinden yararlanabilirler. Sözel iletişim dışında kullanılabilen tüm iletişim metotlarına Alternatif ve Destekleyici İletişim (ADİS) denir.

Sözel iletişime geçememek ile iletişime geçmek istememek veya söyleyecek bir şeyi olmamak aynı şey değildir. Dolayısıyla herhangi bir sebepten dolayı sürekli olarak veya ara ara sözel iletişim kullanmayan kişilerin etkili, istikrarlı ve yeterli alternatif ve destekleyici iletişim sistemlerine (ADİS) ulaşabilmeleri bir haktır. Çünkü genel olarak iletişim bir haktır!

Kişi sözel olarak iletişime geçemediğinde, genellikle diğerleri, o kişinin yeterlilikleri, potansiyelleri, düşünme ve öğrenme yetenekleri hakkında yargılarda bulunurlar. İletişim hakkı sağlanmayan engelli kişiler için hayat imkanları sınırlı kalır; yani ihtiyaçlarını belirtmek, sosyal ilişkiler kurmak, bilgi paylaşımında bulunmak için fırsatları sınırlıdır. Kompleks iletişim ihtiyaçları olan bireyler için müdahalenin nihai amacı, bu bireylerin iletişim gücüne erişebilmeleri için iletişimsel yeterliliğin gelişimini desteklemektir; başkalarıyla etkileşimde bulunmak, çevreleri üzerinde bir etkiye sahip olmak ve topluma tam olarak katılmak gibi.

İletişimsel yeterlilik, kişilerin hayat kalitesini artırmak ve kişisel, akademik, mesleki ve sosyal hedeflerini yerine getirebilmek için başlıca gereksinimdir.

Bu genel iletişim hakkını detaylı bir şekilde açıklayabileceğimiz, engelli kişilerin dahil olduğu tüm günlük etkileşim ve müdahalelerde, kişinin kendi hayatına ve çevresine tam olarak katılabilmesi için gerekli olan temel iletişim hakları:

- Sosyal çevre oluşturma, sosyal etkileşime ulaşım, sosyal yakınlığı koruma ve sosyal ilişkiler kurma hakkı.
- İstenen nesnelere, eylemleri, olayları ve kişileri talep etme hakkı.
- İstenmeyen nesnelere, eylemleri, olayları veya seçimleri reddetme veya itiraz etme hakkı.
- Kişisel tercihleri ve duyguları ifade etme hakkı.
- Anlamlı alternatiflerden seçim yapma hakkı.
- Yorum yapma ve görüş paylaşma hakkı.
- Bilgi isteme ve verme hakkı.
- Kişinin hayatındaki kişi ve olaylar hakkında bilgi sahibi olma ve katılım hakkı.
- İletişimi geliştiren müdahale ve desteklere erişim hakkı.
- İstenen sonucun gerçekleşmediği durumlarda dahi iletişim edimlerinin kabul edilmesi ve yanıtlanması hakkı.
- ADİS ve yardımcı teknoloji hizmetlerine ve cihazlarına her zaman erişim hakkı.
- Akranlar da dahil olmak üzere diğer insanlarla tam iletişim ortakları olarak katılımı teşvik eden çevresel bağlamlara, etkileşimlere ve fırsatlara erişim hakkı.
- Onurlu, saygılı ve nezaketli bir şekilde muamele görme hakkı.
- Başkalarının adına konuşmaması ve doğrudan muhatap olma hakkı.
- Açık, anlamlı, yeterli, dinamik ve kültürel olarak uygun iletişime sahip olma hakkı.

Engellilerin Haklarına Dair Sözleşme'nin (Birleşmiş Milletler, 2006) 21. maddesi özellikle engelli kişilerin iletişim haklarına odaklanmaktadır:

- İfade ve görüş özgürlüğü ve bilgiye erişim:

İletişim temel bir insan hakkıdır ve bu hak, uluslararası düzeyde ilk kez İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 19. maddesinde ifade edilmiştir:

•Herkesin fikir ve ifade özgürlüğü hakkı vardır; bu hak, müdahale olmaksızın fikir sahibi olma ve sınırlardan bağımsız olarak herhangi bir medya aracılığıyla bilgi ve fikir arama, alma ve verme özgürlüğünü içerir (Birleşmiş Milletler, 1948).

Bu güçlü ifade, tüm insanların iletişim kurma hakkına sahip olduğunun altını çiziyor. Madde 19, sadece hakim iletişim biçimi içinde etkili bir şekilde iletişim kurabilen insanlar için bir hak değildir. Yaşları, statüleri, yetenekleri veya iletişim kapasiteleri ne olursa olsun tüm insanlar mesaj alma ve iletme, fikir sahibi olma ve kendilerini ifade etme hakkına sahiptir.

Kişi sözel iletişime geçemiyor veya geçmiyor diye iletişimsel erişilebilirliği ve iletişim hakkını göz ardı etmek maalesef günlük hayatımızda sıklıkla karşımıza çıkan, affedilemez bir insan hakkı ihlalidir. Kişi; hayat şartları, sosyal hayatı ve çevresi, eğitimi, güvenliği, politik kararları, terapi süreci ve planı, medikal ihtiyaçları ve daha fazlası gibi birçok konu ile ilgili fikir

sahibi olmalı, düşüncelerini, istek ve ihtiyaçlarını dile getirebilmeli ve kendi hayatında aktif bir rol alabilmek için sözel olmayan iletişim metotları ile bu haklarına erişebilmelidir. Bunun için alternatif ve destekleyici iletişim sistemleri hakkında farkındalık çalışmalarını devam ettirerek sözel olmayan iletişimin de yeterli, kabul edilir, eşit bir iletişim metodu olduğunu kabul etmeliyiz ve ettirmeliyiz. Yapılan her çalışmanın, paylaşılan her bilginin iletişim erişilebilirliğini gözden geçirerek bunun herkese erişilebilir olmasına önem vermeliyiz. Sözel iletişime geçemeyen ve/veya geçmeyen her kişinin yukarıda bahsedilen haklarına ulaşabilmesi için yolundaki tüm engelleri kaldırmak için hep beraber değişmeliyiz.

Kaynakça

Brady, N. C., Bruce, S., Goldman, A., Erickson, K., Mineo, B., Ogletree, B. T., Paul, D., Ronski, M., Sevcik, R., Siegel, E., Schoonover, J., Snell, M., Sylvester, L., & Wilkinson, K. (2016). Communication services and supports for individuals with severe disabilities: Guidance for assessment and intervention. *American Journal on Intellectual and Developmental Disabilities*, 121(2), 121–138.

Görme Engelli Bir Bebek, Ebeveynlerine Sesleniyor-7

Canan Çam Yücel

canancam@gmail.com

Sayı: 91, Eylül 2021

5-6 Yaş Arasındaki Gelişimim

Merhaba sevgili anneciğim ve babacığım. Bu ay sizlere 5-6 yaş arasındaki gelişimimden bahsedeceğim. Sizlere seslenmeye bir bebek olarak başladım ancak her geçen gün ne kadar geliştiğime, büyüdüğüme en yakınimdakiler olarak siz şahitsiniz. Aslında 3 yaşından itibaren bir bebek olarak değil de bir çocuk olarak sesleniyorum sizlere. Ancak bu yazı dizisinin temel amacı, doğduğum andan itibaren sizleri bilgilendirmek olduğu için başlığımı değiştirmek istemedim. Böylelikle anlattıklarımın daha da bütünlük kazanacağına inanıyorum. Şimdi gelin, 5 yaşından başlayarak 6 yaşına kadar benimle ilgili sizleri nelerin beklediğine birlikte bakalım. Şimdiden keyifli okumalar.

5 yaşından itibaren tam anlamıyla bir okul çocuğu olarak görebilirsiniz beni. Biliyorsunuz eğitim, toplumdaki tüm bireyler için çok önemli ancak okul öncesi çağıdaki çocuklar için çok daha önemli. Bu nedenle, eğitime ne kadar erken başlanırsa, o kadar faydalı olur benim gelişimim için. Eğer mümkünse 4 yaşından itibaren beni akranlarımla aynı eğitim ortamında alacağım bir anaokuluna kayıt ettirebilirsiniz. Ancak koşullarınız uygun olmazsa da en geç 5 yaşına girdiğimde mutlaka bir anaokuluna gitmem için çaba harcamalısınız. Sizlerin annem ve babam olarak eğitimim için ne kadar çabaladığınızı biliyorum ancak okul ortamının benim gelişimim ve eğitimime çok fazla katkı sağlayacağını bilmenizi isterim. Bu nedenle, evimizin yakınındaki bir anaokulu ile görüşerek kaydımı yaptırabilir, akranlarımla aynı anda, aynı ortama katılmamı ve aynı etkinliklerde yer almamı sağlayabilirsiniz. Böylece, olabildiğince en erken yaştan itibaren toplumun içinde var olabilir, hem akranlarımdan bir şeyler öğrenebilir hem de onlara bir şeyler katabilirim. Unutmayın, anaokulu ortamı yeni bilgiler öğrenmekten, yeni ortamları ve durumları keşfetmekten çok keyif alacağım bir ortam olacaktır. Belki daha önce hiç birbirimizden ayrılmadığımız için endişelenebilir, sürecin nasıl olacağına dair soru işaretlerine sahip olabilirsiniz. Ancak şunu bilmenizi isterim ki denemeden hiçbir şeyin sonucunu

öğrenemeyiz. Siz yeter ki benim eğitim ortamına bir an önce dahil olmamı sağlayın, sonuçta hep birlikte başaracağımızı biliyorum ben. Tabii ki anaokulu süreci yeniliklerle dolu bir süreç ve biz bu süreçte zaman zaman güçlüklerle de karşılaşabiliriz. Ancak önemli olan, bu güçlüklerin üstesinden birlikte gelebilmek. Anaokulu öğretmenimle, okuldaki yöneticilerle yapacağımız iş birliği sayesinde, farklı durumlarla karşılaştığımızda, farklı çözümler bulacağımızdan hiç şüpheleniz olmasın. Yeter ki siz bana inanın ve kendinize güvenin. Anaokulu eğitimine başlamanın önemini özellikle vurgulamak istediğim için bu kısmı biraz uzattım ancak bu önemli kısmın atlanmaması için bunu yapmam gerekiyordu. Şimdi biraz da 5-6 yaş gelişim özelliklerimden bahsedeyim sizlere.

Bilişsel gelişimime bakıldığında, 5 yaşından itibaren yaklaşık yirmi nesneyi sayıp kaç tane olduğunu söyleyebilirim. Nesnelere, uzunluklarına ya da genişliklerine göre sınıflandırabilirim. Sıraya dizilmiş olan nesnelere sıra içindeki yerlerini “birinci, ikinci, üçüncü” şeklinde isimlendirebilirim. Haftanın günlerini de sırasıyla söyleyebilirim. Bu dönemde, çizgi çizme çalışmalarına daha fazla ağırlık verebilirsiniz. Bu tür çalışmaları desteklemek için örneğin, kağıdın iki noktasına düğme yapıştırıp bu iki düğme arasında (yani belli bir noktadan başka bir noktaya doğru) dik çizgi, eğik çizgi, yatay çizgi gibi çeşitli çizgiler çizmemi sağlayabilirsiniz. Kalemle çizdiğim çizgileri dokunarak hissedemeyeceğimden, tam üzerinden ipe geçerek nasıl bir çizgi çizdiğimi bana dokundurarak gösterebilirsiniz. Aynı zamanda, bu tarz ipe şekiller oluşturabileceğim eğitim materyallerini de satın alabileceğinizi bilmenizi isterim. Bu tür bir materyal sayesinde, ipe çizdiğim çizgilere eş zamanlı olarak dokunabilirim. Bu dönemde bana çok basit matematiksel işlemler yaptırabilirsiniz. Örneğin, “2 kalemim var, 1’ini sana verirsem, kaç kalemim kalır?” ya da “3 oyuncağın vardı, doğum gününde 1 tane daha aldık, toplam kaç oyuncağın oldu?” gibi. Böylece zihnimde somutlaştırarak basit işlemler yapmamı sağlayabilirsiniz. Artık bu dönemde doğum günüm sorulduğunda, gün ve ay şeklinde ifade edebilirim. Olayları sıralayabilir, bir sonraki aşamada ne olacağını söyleyebilirim. Nesnelere arasından “yarım ve bütün” olanları gösterebilirim.

Fiziksel gelişimimde de bu dönemde yine birçok değişiklik gözlemleyeceksiniz. Denge tahtasında ileri doğru yürüme, tek ayak üstünde durma, salıncakta sallanma ve salıncak durduğunda doğru hareketi yaparak sallanmaya devam etme, kaydıracağın merdivenlerini çıkararak kaydırdıktan kayma gibi büyük kas becerisi gerektiren hareketleri yapabildiğimi göreceksiniz.

Tabii bundan önceki yazılarda da sürekli vurguladığım gibi tüm bu hareketlerin bana gösterilmesi gerekir. Az gördüğümden ya da görmemi hiç kullanamadığımdan, yapılan hareketleri akranlarım gibi taklit edemeyeceğimden, önce kendi bedeniniz üzerinde, sonra da benim bedenim üzerinde tüm bunları uygulayarak göstermeniz gerekir. Aksi halde, bazı hareketleri eksik ya da hatalı öğrenebilirim. Küçük kas becerilerim de aynı şekilde gelişmeye devam eder bu dönemde. Sınırları belirlenmiş bir çizimin içini boyayabilirim. Kabartılmış basit bir resmin etrafından makasla kesebilirim. Tabii bunun için de makası doğru tutma becerisini kazanmış olmam gerekir. Bu amaçla, basit şekilleri kesme çalışmaları yapmalısınız benimle. Basit kağıt katlama etkinlikleri de yapabilirsiniz. Origami adını verdiğimiz kağıt katlama etkinliği, benim için çok faydalı olacaktır. Çünkü kağıt katlama yoluyla oluşturduğumuz şekli tanımak ve isimlendirmek çok daha kolay. Burada tek yapmanız gereken şey, “Şöyle tutuyoruz, böyle katlıyoruz” şeklinde ifadeler kullanmak yerine, elinizi elimin üstüne koyarak birebir dokundurarak göstermek olmalıdır.

Sosyal-duygusal gelişimime bakıldığında, 5-6 yaş arasında, kendimle ilgili kızgınlık, mutluluk gibi duygu durumlarımı size daha rahat ifade edebildiğimi göreceksiniz. Artık sizin sürekli gözetiminiz olmadan da belli bir süre 4-5 kişilik akran grubumla oyun oynayabilirim. Artık bu dönemde kendi arkadaşımı da kendim seçtiğimi göreceksiniz. Bazı oyunların kurallarını bilir ve akranlarıma açıklayabilirim. Yetişkinlerin rollerini de taklit ederim. Sizlerle yemek yeme esnasında sohbet katılırım. Oyunlarda farklı roller alma, rolün gerektirdiği sorumlulukları yerine getirme, basit hikayeleri canlandırma gibi etkinliklerde yer almaktan hoşlanırım. Gördüğünüz gibi bu dönemde bolca oyun oynama ve oynayarak öğrenme için anaokulunda olmam çok önemli. Çünkü oyunlarda en iyi akranlarımdan öğrenir ve onlara öğretirim.

Gelelim, son olarak dil gelişimine. Bu dönemde kavramlar konusunda çok daha fazla geliştiğime şahit olacaksınız. Bir sesin alçak mı yüksek mi olduğu, nesnelere az mı çok mu olduğu ya da hangisinin en az ya da en çok olduğu konularında kavramlara daha da hakim olduğumu ve uygun yerde kullandığımı gözlemleyeceksiniz. Bir şeyin konumunu ya da hareket yönünü belirtmek için “içinde, uzağında, üstünde” sözcüklerini kullanırım. Bu dönemde, günlük deneyimlerimi anlattığım gibi basit fıkralar anlattığıma da şahit olacaksınız. Artık sadece her şeyin nedenini sormak yerine, siz bana bir şeyin nedenini sorduğunuzda, ben de size açıklayabilirim. Şimdiye kadar çoğunlukla ben soruyordum ya, artık siz de benden sözcükleri

tanımlamamı isteyebilirsiniz. Tabii daha önce hiç duymadığım ya da anlamını bilmediğim sözcüklerin ne anlama geldiğini sormaya devam edeceğimden hiç şüpheniz olmasın. Bana farklı durumlar sunup belli bir durum karşısında ne yapacağımı sorarak hem muhakeme etme hem de problem çözme becerilerimin daha da gelişmesine katkı sağlayabilirsiniz. Bir de dil gelişimim ile ilgili şunu da söylemeyi unutmayayım; zaman ile ilgili kavramları da doğru kullanmaya başladım, “dün, bugün, yarın” gibi kavramları uygun yerlerde kullandığımı göreceksiniz.

Gördüğünüz gibi bu dönemde görme engelli bir birey olarak iyice bağımsızlaşıyorum. Tabii bu bağımsızlaşmada sizin rolünüz ve katkınız çok büyük. Bir de buna anaokulu eklenirse, hem öğretmenimin hem de akranlarımla katkısıyla özgüvenim daha da artacak ve benliğimi kazanacağım. Bu dönem için size son birkaç öneride bulunmak istiyorum. Benim hareketli oyunlar oynamamı, müzik ve dans etkinlikleri içinde yer almamı sağlayın ki hem vücut duruşum hem de koordinasyonum gelişsin. Unutmayın, vücut hareketlerini ne kadar doru yapar ve koordinasyonumu sağlayabilirsem, bağımsız hareketim o kadar gelişecektir. Bağımsız hareket, bağımsız yaşamı da beraberinde getirecektir. Çaba gösterdiğim ve zaman zaman az da olsa başarılı olduğum durumlarda, beni takdir edin ve yüreklendirin ki yeni şeyleri deneyimleme cesaretim artsın. Benimle yaptığımız etkinliklerde neler hissettiğinizi bana ifade edin. Böylece, ben de duygularımı ya da düşüncelerimi özgürce ifade edebilen bir birey olarak yetişebileyim. Söyleyecek o kadar çok sözüm var ki bitmek bilmiyor bir türlü. Ama artık sözlerimi toparlamam gerekiyor.

6 yaşa kadar gelişim evrelerimi size dilimin döndüğünce, kalemim yettiğince anlatmaya çalıştım. Bir sonraki ay artık son sözlerimi söyleyeceğim ve bu yazı dizisini tamamlayacağım. Biraz anaokulu dönemi, biraz ilkokul süreci ve biraz da genel olarak hayata dair ipuçları vererek size veda edeceğim. O zamana kadar merak içinde ve sağlıklı kalın.

Hayalindeki Üniversiteye Ulaşmadan Önce Cevaplanması Gereken İlk Beş Soru

Hale Uçuş, Zülal Tannur
haleucus@gmail.com

zulal.tannur@yga.org.tr

Sayı: 91, Eylül 2021

31 Ağustos Salı günü heyecanla beklenen 2021 Yükseköğretim Kurumları Sınavı (YKS) tercih sonuçları açıklandı. Pandemi döneminde sınava hazırlık süreci geçiren görme engelli bir öğrenciye “Acaba nasıl sınava hazırlandı?” sorusunu sorabilseydik dediğinizi duyar gibiyiz. Bu sebeple, görme engelli bir öğrencinin sınava hazırlık sürecinde yaşadıklarına dair deneyim paylaşım röportajını sizlerle paylaşacağız. Bu yazıyı okuyacak her bir arkadaşımız, gelecek kariyerlerine dair hayaller kurdular ve belki bazılarımız hedeflerini belirledi. Hayal etmek harika, hedef belirlemek çok önemli ancak esas olan eyleme geçmek, işte şimdi hayallerinizin gerçekleşeceği günlere doğru sizlere eşlik edecek motivasyon dolu bir paylaşımı okumaya hazır mısınız? Görme engelli öğrencilere gönüllülük esaslı uzaktan eğitim ile matematik dersleri veren bir öğretmen deneyimiyle, aklınızda var olan soruları sevgili öğrencimiz Zülal Tannur’a sormaya çalışacağım. Eksik kalan cevaplar ya da sorulmayan sorular için de mail adreslerimizden veya Zülal’in kendi adı ve soyadıyla olan Instagram adresinden bizlere rahatlıkla ulaşabilirsiniz.

1. Zülal öncelikle YKS’de gösterdiğin başarıdan ötürü seni gönülden tebrik ederiz. Umarız bu sohbetimiz, senin de geçtiğin bu uzun üniversite sınavına hazırlık sürecinde birçok arkadaşına yol gösterecek. Başlangıç olarak seni tanımayanlar için bize kısaca kendini tanıtabilir misin?

Tabii ki tanıtırım. Başlamadan önce, beni davet ettiğiniz için çok teşekkür ederim. YKS hazırlık sürecinde benim de pek çok rol modelim oldu. Bu nedenle, bu sohbeti çok önemli buluyorum.

Ben 2020’nin Microsoft Engelleri Aşan Kadın Lideriyim. Aynı zamanda da bir YGA gönüllüsüyüm. Bir buçuk yıldır daha çok görme engelli çocuk, akıllı baston sahibi olsun diye başlattığım ve bugün 214.000 kişi tarafından desteklenen bir change.org kampanyasına liderlik ediyorum. Hayalim, dünyanın görme engelli ilk nöro psikoloğu olmak. Bunun için de canla başla çalışıyorum diyebilirim. Bu yıl YKS’de eşit ağırlık 2402. olarak hayalimdeki üniversite olan Boğaziçi Üniversitesi’ni kazandım.

2. Eminiz ki bu süreç çok sıkı bir çalışma disiplini gerektirmiştir. Bu yolda nasıl bir teknik uyguladın? Örneğin, özellikle sayısal derslerde işlemleri nasıl yapıyordun? Not almada ya da dinlerken herhangi bir materyal, araç vb. kullandın mı? Tekrarlarını nasıl yapıyordun? Bu süreçte kimler hayallerine destek oldu ve birlikte nasıl bir çalışma programı uyguladınız?

Bu noktada sağlam bir lise temeliyle sürece başlamak çok önemli. Bunun için de soru ayırmaksızın, çokça soru çözmek ve bu soruları farklı kişilere okutmak çok kıymetli. ÖSYM'nin bize ilemiş olduğu bir kılavuz var elbette sorumlu olmadığımız soru tipleriyle ilgili ancak oldukça geniş kapsamlı ifadeler içeriyor. Özellikle bu yılın sınav sorularını çözdüğümüzde, kılavuzla uyumlu yani şekil, tablo veya grafik içermeyen ancak çözümleri görsel veya uzun cebirsel işlem gerektiren soruların olduğunu gördük. Sorumlu olduğumuz alanlarla ilgili her soruyu çözmeli ve hatta yapabileceğimize inandığımız her konuyu iyice öğrenmeliyiz. Açıkçası biz ne kadar almak istersek, bizimle çalışanları da öyle yönlendirebilir, teşvik edebiliriz. Ben zamanımı çok iyi kullanmaya özen gösterdim. Güne erken başlayıp konu çalışıyor, okulda Online veya yüz yüze derslerime katılıyor, günün geri kalanında da okuyucularına testlerimi okutuyordum. Soru okuyuculuğunu biraz açmak istiyorum. Gönüllü veya değil, bu kişiler bizim için testleri okuyorlar. Sınavdakiler gibi düşünebiliriz. Biz de cevaplıyor, not aldırıyor veya tekrar okutturuyoruz. Bu noktada İstanbul Gönüllüleri'nden destek aldım ben. İstedğim kadar gönüllüyle birlikte kararlaştırdığımız gün ve saatlerde çalıştık. Yine gönüllü öğretmenler ile birlikte fen derslerini tekrar ettik. Bütün bunları İstanbul Gönüllüleri sayesinde Online olarak yaptık. Çok özverili ve çok kıymetliler kesinlikle. Öte yandan okulum ve ailemle de pek çok okuyucuya ulaştık. Zamanla okuyucularım, en yakın arkadaşlarıma dönüştüler.

Matematik dersinde, kabartma yazı tableti ve abaküs kullandım. Sözel derslerde, notlarımı bilgisayarına alsam da ezber yaparken sayfayı sonradan hayal ederek ezberlerimi hatırlayabilmek için notlarımı kabartmaya geçirecek çalıştım. Ezberlemem gereken konuları ses kaydına alarak aynı gün yazıya geçirdim. Bazen tablolar hazırladım, bazen de kendimce formüller yazdım ama mutlaka kalıcı bir biçimde ezberlemenin bir yolunu buldum. Hiç görmemem, hayal etmemi engellemedi yani. Ben hayalimdeki sayfayı veya tabloyu kağıdıma geçirdim ve ona dokununca hayallerime dokunmanın eşsiz hissini yaşadım. Düzenli olarak deneme sınavına girmek de çok kritik. Ben bir dershanenin deneme paketini alıyordum. Her hafta başlangıçta TYT, sonra da hem TYT hem AYT çözüyordum.

3. Çok soru tipi görmenin önemini anlattın. Peki soruları çözerken de bir tekniğin var mıydı?

Evet, her soru için dakika tutuyordum ben. Hangi soru tipine kaç dakika ayırdığım belliydi ki bu sınavda süre yönetiminde çok işe yarıyor. Özellikle matematik ve Türkçe dersleri için sınavın bel kemiği diyebilirim. Bu bilinçle çok hassas bir planlama yapılmalı. Bir sınava başladığımızda, hangi sırayla ilerleyeceğimizi biliyor olmalıyız. Sürelerimiz de belli olmalı. Örneğin, matematik bölümüne ne kadar zaman ayırdığımızı bilmeliyiz ki sınavımızı yönetebilelim. Bütün bunlar da çok test çözmek, anlayarak ilerlemek ve çokça denemeyle oluyor.

4. İstersen biraz daha sınav gününe doğru gelelim. Sınav günü yaklaştıkça, çalışmalarında nasıl bir yöntem izledin, bir değişiklik oldu mu? Ve sınavda herhangi bir sorunla (okuyucu, ek süre vb.) karşılaştın mı? Karşılaştı isen, o anda nasıl bir çözüm getirdin ya da getirildi?

Sınavda TYT günü okuyucularımdan biriyle okuma hızı ve iletişim yönünden zorluk yaşadım. Bu sorunu, bir diğer gözetmenimden sınavımı okumaya devam etmesini rica ederek çözdüm. AYT günüyse gözetmenlerimin okuma biçimlerini anlayabilmek için sınav salonu kılavuzunu okumalarını rica ettim ikisinden de ve kendime en uygun bulduğum sestem sınavımı okumasını talep ettim. Açıkçası AYT günü sınavımı yönetmede çok daha tecrübeliydim. Bu nedenle, gözetmenlerimi çok kesin ve açık ifadelerle yönlendirdim. Onlardan ne beklediğimi, duygu durumumu ve bir önceki günden edindiğim tecrübeyi, onları strese sokmadan kendileriyle içtenlikle paylaşarak beni anlamalarına ihtiyaç duyduğumu söyledim. Bütün bunları konuşmak için sınav salonuna en az yarım saat önce gitmenizi öneriyorum. Şunu kabul etmeliyiz ki gözetmenlerimiz çok tecrübeli değiller ve heyecanlılar. Ellerinden geleni yapmak isteseler de bu bazen mümkün olmuyor. Görevleri, okumak ve not almak yalnızca ama iletişim sorunları veya not almada güçlük yaşayabiliyorlar. Bu da bizim süremizi etkiliyor. Zamanla yarıştığımızı göz önünde bulundurarak hızlı bir şekilde aksiyon almalıyız böyle durumlar yaşadığımızda. Ek süre konusunda da ortalama bir ek sürenin varlığı bizi bir tık ferahlatsa dahi bu süre bizim anlık dezavantajlarımızla birleştiğinde yeterli olmayabiliyor. Bu süre çok kıymetli ama özellikle denemelerde ek süremizi arttırmaya çalışabiliriz. Böylece, riskleri en aza indiririz.

5. Sınav hazırlık süreci ve sınav anına dair yaşadıklarımı bir bütün olarak göz önüne alırsak, son olarak arkadaşlarına neler söylemek istersin?

Kendilerini ve ihtiyaçlarını iyi belirlesinler. İhtiyaçları olan birebir ders ise, bunu talep etsinler. Kendilerini ihmal de etmesinler ama bu yılın da çok önemli olduğunu unutmasınlar. Bu yılın hakkını versinler. Ben müzik dinleyerek veya projelerim ile ilgili bir şeyler yaparak motive oluyordum ama “Haftanın bir günü dinleneyim” gibi ritüellerim de hiç olmadı. Ana konum hakkını vererek çalışmaktı. İyi uyudum ama çok değil, güzel dinlendim ama aşırıya kaçmadım... Son olarak da tadını çıkarınsınlar bu sürecin çünkü artık hayallerine çok yakınlar. Bu da çok mutluluk verici.

Zülal bu ay bize eşlik edip kendi hazırlık sürecini bizimle paylaştığın için çok teşekkür ederiz. Bizim için sıcacık bir sohbet oldu. Umarız, sizin için de çok verimli olabildiğizdir. Hepinize bu süreçte başarılar dileriz.

Unutma, yaparsın demiyorum sana !

Ama sen “Yaparım” de kendine...

İnsanın kanatları gayretidir!

(Mevlana)

Baştan Sona IELTS: Huzur İsyanda!

Can Deniz Balkaya

candenizbalkaya96@gmail.com

Sayı: 91, Eylül 2021

Herkese selamlar yeni bir mevsimden, yeni bir ümit zamanının başlangıcından. Nedendir bilmem, Eylül bana hep yılın asıl başıymış gibi gelir. Sanırım sürekli eğitim hayatının içinde olmamdan kaynaklı bir şey bu, bilemem. Ben de bu başlangıçta, ben gibi uluslararası okullara başvurmak isteyen öğrenci adaylarının, İngilizce yeterliliklerini kanıtlamak isteyen insanların girdiği bir sınavı, IELTS'i anlatacağım. Bu yazıda baştan sona nasıl ev rahatlığında girdiğimi bulacaksınız, belki siz de uygulayacaksınız. Hadi geç kalmadan başlayalım.

Hazırlık

Evet, hazırlık birinci nokta. Önemli, hem de çok. Yanlış hazırlanırsanız, sınavda puf puf olursunuz. O yüzden öncelikle kendi öğrenme yöntemlerinize, hızınıza, güçlü olduğunuz yerlere ve zayıf olduğunuz yerlere odaklanmak zorundasınız. Bunları bildikten sonrası rahat, çözülür merak etmeyin.

Sınavda dinleme, okuma, yazma ve konuşma yetenekleriniz test ediliyor. Dolayısıyla sizin bu noktalarda kendinizi geliştirmeniz gerekiyor. Bir de tabii yeni bir dilin olmazsa olmazı kelime var. Son durumda çalışmak zorunda olduğunuz alanlar dinleme, okuma, yazma, konuşma, kelime ve ihtiyacınız varsa gramer olmak üzere altı alandan oluşuyor. Benim naçizane tavsiyem, "Biliyorum ben yaaaaa ne olacak" demeden; hatırlatma amacıyla da olsa en baştan başlamanız olur.

Şimdi gelelim "Hoca ben dilden sıkılıyorum, başlatma İngilizce'ne" grubuna. Ben de sizdenim, ben de o grubun bir neferiyim. Sizler için verebileceğim en genel tavsiye, kendinize İngilizceyi kullanabileceğiniz bir hobi bulmanız olur. Benim için bu yazılımdı, sürekli kod videoları izledim ya da kod yazarken hata araştırması yaptım. Okuma ve dinleme resmen bu şekilde yükseldi.

Hatırı sayılır bir endişe kaynağı da çalışmak için materyal bulunması. Bu konuda da internette dehşet materyal bulabilirsiniz, hiç endişe etmeyin. GETEM’de başlangıçtan ileri düzeye İngilizce gramer kitapları, Youtube’ta gramer anlatan ya da IELTS teknikleri anlatan videoları bulabilirsiniz. Yine kaynak bulmakta zorlanırsanız, bana mail adresim üzerinden ulaştığınız takdirde sizlere kaynak gönderebilirim.

Hazırlık aşaması zaten ayrı bir olay, o yüzden burayı burada keselim de asıl kavgamıza odaklanalım derim.

Doooost Doost, İlle de Kavga!

“Neden kavga etmek zorunda kalıyoruz?” sorusunu bir kenara bırakarak kendinizi kavgaya hazırlayın. Bu, vereceğiniz psikolojik savaşın en önemli koşulu. Bunu yapmazsanız kaybedersiniz, net! Az kalsın kaybedecektim, ama dayandım.

Sınavı British Council ve IDP kurumları veriyor. Ben önce IDP’ye başvurduğum; onlar “Sınav için önce başvuru yapın, daha sonra erişilebilirlik seçenekleri belirlenecek” dediler. Ben de bunu çok mantıklı bulmadım. Bir de birkaç arkadaş dinleme ile ilgili birkaç şey söylediği için British Council’den sınav başvurusunu yaptım, isteklerimi de bir güzel yazdım.

Peki bitti mi? Elbet de hayır. Bir hafta sonra hemen başladılar: “Biz size bilgisayar veremeyiz, sadece okuyucu ve işaretleyici ile sınava girebilirsiniz.” Koca bir hassss..... Ben bunun kavgasını verirken, gönderdiğim raporlardan vs. Cambridge bana büyütülmüş baskıda sınava girmemin doğru olacağı hükmünü verdi. Kalem kırıldılar dostlar, bir şey yapmam lazımdı.

Yaptım. Önce Balat’taki kahvesini, sonra Dur yav, o başkaydı. Şimdi sulandırmayalım, burası çok önemli. Bağırarak güzeldir ama mantıklı bağırarak efsane bir güzeldir. Mailde de bağırdım ve onlara çok mantıklı ama biraz sert bir dille raporlarda neden %90 oran yazdığını vs. anlatıp tekrar bilgisayarla sınava giren birinin olup olmadığını incelemelerini ve gözdeki bulguların ICD kodlarının açıklamalarını da yazarak iyice kör olduğum konusunda Cambridge’e baskı yapmalarını istedim.

Daha sonra gelen mailde sınava böyle birisinin girdiğini ancak sadece Windows Ekran Okuyucusu ile yazma testini gerçekleştirdiğini, bir başkasının da o yazılanları kağıda geçirdiğini

anlattılar. Aynı yöntemi bana da uygun bulacaklardı ki yapıştırdım cevabı: “O yöntem bana uygun değil.” 2010’dan beridir Eloquence adlı bir sentezleyici kullandığımı, girdiğim tüm sınavlarda (İngilizceler dahil) bu sentezleyiciyi kullandığımı ve bu ses dışında yaptığım her okumanın benim için dinleme testi olacağını ifade ettim.

Uzun bir süre mail gelmedi ama beklemek için de sabrım kalmadı. Tekrar başvuru durumumu telefon üzerinden sert bir üslupla sordum. Çünkü sınavı 7 Ağustos’a almıştım, yurtdışı üniversite başvuruları açılana kadar notumun belli olması gerekiyordu.

Bu sefer konuşma dışında bilgisayar üzerinden sınava girmeme karar verildi ancak Windows Ekran Okuyucu ile... Öfkem yazıya sığmazdı, aramam lazımdı. Kan lazımdı bana, kavga lazımdı artık. Çünkü karşımda söylediklerimden hiçbir halt anlamayan bir güruh vardı ve onlara karşı öfkemi haykırmam gerekti milyonlarca kez yaptığımız gibi.

Aradım. Kavgamın en çetin yerinde, aman vermedim, acımadım. “Neden?” diyordum bağırarak, “Neden! NVDA var, JAWS var. Neden o programlar?”

“Şimdi onlar ücretli uygulama olduğundan veremiyor...” Hemen kestim ve “Yani siz, benim hakkımı sadece para harcamamak için mi vermiyorsunuz?” şeklinde bir soru sordum. Zaman almasından tutun da nasıl yükleneceğini bilememek gibi birkaç bahane geldi. Ben de gerekli bilgileri mail üzerinden göndereceğimi söyleyip telefonu nazikçe kapattım.

Son mailimde, NVDA ve JAWS’tan bahsedip Ekran Okuyucu’nun neden olamayacağını birkaç örnek üzerinden anlattım. NVDA’nın açık kaynak olduğunu, sadece küçük bir ücretle Eloquence yazılımının eklenmesi gerektiğini ve sonucunda erişilebilir bir sınavın mümkün olduğunu anlattım.

Sonuç

Tüm koşullarım, konuşma dahil bilgisayar verilmesi NVDA ve Eloquence ile, kabul edildi. 7 Ağustos Cumartesi günü de tıpkı evde deneme sınavlarını çözer gibi girip IELTS’imi yaptım ve gerekli puanı aldım. Peki neden bunu anlattım?

Benden önce onlarca kör bu sınava girmiş. Girenler de başkası okuduğunda gerçek performanslarını yansıtamayacağını bilen arkadaşlardan oluşuyor kanımca. (Hepsini

tanımıyorum, çamur atıyormuş gibi görünmek istemem.) ama kafamda şu deli soru: Neden itiraz etmeyip verilenle yetinilmiş?

Şüphesiz milyonlarca sebep sunulabilir. Kavgadan kaçmak, bıkkınlık ki ben de bir ara kapıldım ve az kalsın vazgeçecektim, cesaret, alışkanlık ve daha üretebileceğim bir ton şey...

Ancak kazandığım zafer ortada, burada. Bundan sonra girmeyi düşünen varsa ki var biliyorum, yalnızca beni örnek göstererek istediğinizi elde edebilirsiniz. Elbet de bu bilgisayarla girmek istemeyenler için geçerli değil. Artık kurumun envanterinde NVDA ve Eloquence yüklü bir laptop var, sadece sizin sınava gireceğiniz şehre kargolanmayı bekliyor.

Son zamanlarda ülkede erişilebilirlik anlamında birçok şeyi kaybetmiş ve umutsuzluğa, huzursuzluğa düşmüş olabiliriz. Ancak başlıktaki sözü tekrar hatırlayalım: Huzur isyanda ve biz her zaman bu isyanın başını çekeceğiz.

Festivalle Yeniden Nefesleniyoruz

Gizem Alakaya

gizemalakaya@gmail.com

Sayı: 91, Eylül 2021

“Sağlamcılığa inat, farklılıklarını yaşat” mottomuzla, bana göre mottodan da çok coşkumuzla, 8. Beyaz Baston ve Erişilebilirlik Festivali tüyolarımızla herkese merhabalar.

Geçen sene Eylül ayında Engin abinin festival ipuçları hakkında yazdığı yazıyı okumanın yüzümde oluşturduğu gülümsemeyi hatırladım da, aynı gülümsemeyi sizlerin yüzüne bu sene de ben yerleştireyim istedim. Geçen sene bu günler benim için zor zamanlardı. Festival ipuçlarını okuduğumda henüz dernek üyesi değilken, katılımcı olma hayaliyle canlanmışım. Üzerinden bir ay geçtiğinde, kendimi derneğe başvururken; bir ay daha geçtiğinde, festivalin tam ortasında kucağımda kızımın stant açarken; bir sene geçtiğinde ise festival ekibinde çalışırken ve bu heyecanı sizlerle üstelik okumaktan büyük bir zevk aldığım EEEH Dergi'nin satırlarında paylaşırken buldum. Bu ekipte yer almanın verdiği mutluluğu sözlerle tarif etmek öyle güç ki benim için.

Duygusallığı biraz fazla mı kaçırdım dersiniz? Stantlar hakkında bir şeyler duymak yerine, benim sürecimi dinlemekten kafası şişenler kimler? Yazının bundan sonraki bölümünde sizlere festivalin sırlarını anlatacağım. Aman benden duymuş olmayın.

Bu sene kalabalık, harika bir ekiple çalışıyoruz. Herkesin festivale katacak fikri, söyleyecek sözü olunca, mottomuzu da “Sağlamcılığa inat, farklılıklarını yaşat” olarak belirleyince; günlerimiz de birbirinden farklı olsun, onlar bile farklılıklarıyla bir olsun istedik. Bu yüzden üç güne üç farklı tema koyarak hem uyumlu hem de farklılıklarıyla dikkat çeken bir çok sesli koro kıvamında geçecek çok özel bir festival tasarladık. Pandemi koşullarının ne getireceğini öngöremememiz sebebiyle bu sene de geçen sene olduğu gibi online olacak festivalimizde, mesafelerimiz uzak olsa da kalplerimiz bir arada olsun istiyoruz.

Festivalimizin açılışını 13 Ekim Çarşamba akşamı, EEEH Dergi'nin Düşün Sorgula ve Merhaba! Spektrum ile ortak yapacağı “öznelere söz sahibi olması ve perdeleme” temalı

sunumu ile başlatıyoruz. İçeriğın ne olacağını şimdilik gizli tutarak tamamızın ipucunu vermiş olalım. Sağlamcılığa inat farklılıkların bir arada olacağı bu harika söyleşiyi kaçırmayın deriz, bizden söylemesi.

14 Ekim Perşembe gününün teması “erişilebilir sanat, erişilebilir medya, dijital çözümler ve bilişim”. Adı bile uzun öyle değil mi? Varın içeriğın bolluğunu siz düşünün. O gün katılan konuklarımızla beraber yazacağız, çizeceğiz, çalacağız, medya hakkında ilginç etkinlikler yapacağız, teknolojinin getirdiği kolaylıklar hakkında sürpriz şeyler öğreneceğiz.

15 Ekim Cuma gününün teması “erişilebilir spor, sağlık ve beslenme”. Farklı spor dallarından farklı beslenme şekillerine, sağlıklı yaşamın bilinmeyen yönlerini öğreneceğimiz bir gün geçireceğiz.

16 Ekim Cumartesi gününün teması ise “gündelik yaşam ve pratik bilgiler”. Temanın kapsamı geniş olunca, o güne ait stantlarımız da bir hayli çok oldu. Son günü bol stantlı, tamamıza yakışır, birbirinden farklı konuklarla geçireceğiz. Değişik oyunlar, ebeveynlik tüyoları, ev işlerine dair pratik bilgiler, ilginç yarışmalarla dolu GETEM standı ve çokluğundan dolayı burada sayamayacağım kadar bol sürprizli bir gün olacak.

“Peki akşam söyleşileri?” dediğınızı duyar gibiyim. Onları da daha sonraki duyurularımıza bırakalım en iyisi. Yoksa çok ipucu veriyorum diye festival ekibi beni topa tutacak. Siz en iyisi bundan fazlasını öğrenmek için sosyal medya hesaplarımızı ve festival sitemizi sıkı sıkı takip edin.

Festivalde görüşmek üzere. Coşkunuzu, heyecanınızı, neşenizi ve tabii ki farklılıklarınızı da alın gelin, olur mu?